

Н. О. Данилюк, О. О. Рогач

ВСТУП ДО ФАХУ

*Методичні рекомендації для здобувачів освіти
зі спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В 11.10
Прикладна лінгвістика, ОПП «Прикладна лінгвістика.
Переклад і комп'ютерна лінгвістика»*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики

Н. О. Данилюк, О. О. Рогач

ВСТУП ДО ФАХУ

*Методичні рекомендації для здобувачів освіти
зі спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В 11.10
Прикладна лінгвістика, ОПП «Прикладна лінгвістика.
Переклад і комп'ютерна лінгвістика»*

Луцьк
«Надстир'я»
2025

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 14 від 27 листопада 2025 р.).*

Укладачі:

Данилюк Н. О., доктор філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Рогач О. О., кандидат філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Рецензенти:

Коляда Е. К., кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Пальчевська О. С., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладознавства Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Данилюк Н. О., Рогач О. О.

Д 85 Вступ до фаху: *методичні рекомендації для здобувачів освіти зі спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В 11.10 Прикладна лінгвістика, ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика».* Луцьк: Надстир'я, 2025. 68 с.

Методичні рекомендації охоплюють силабус, плани семінарсько-практичних занять, матеріали для самостійної роботи та методичні вказівки до їх виконання, тестові завдання, питання до екзамену, зразок білета й опис процедури відповіді, норми оцінювання, вказівки до підготовки індивідуальних науково-дослідних завдань, конспектів, планів, рефератів, тез, список рекомендованої літератури.

Для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю В11 Філологія, спеціалізацією В 11.10 Прикладна лінгвістика, ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика». Можуть бути корисні для здобувачів освіти за спеціальністю В11 Філологія, які вивчають НОК «Вступ до мовознавства», «Загальне мовознавство», «Теорії засвоєння мов», «Філософія мови», ВОК «Соціолінгвістика», «Інтерлінгвістика» й ін.

УДК 81'33(076)

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Силабус нормативного освітнього компонента	5
2. Плани семінарсько-практичних занять.....	11
3. Завдання для самостійної роботи	19
4. Тестові завдання.....	29
5. Політика оцінювання та дотримання академічної доброчесності.....	51
6. Підсумковий контроль (екзамен).....	55
7. Підготовка індивідуальних науково-дослідних робіт, конспектів, планів, тез.....	58
8. Рекомендована література.....	64

ВСТУП

Нормативний освітній компонент «Вступ до фаху» є базовим для підготовки філологів за ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика». Його вивчення сприятиме формуванню компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, молодого громадянина України, майбутнього фахівця. Здобувачі освіти розглядають ключові поняття теоретичної та прикладної лінгвістики, мовну систему та мовну структуру і науки, що їх вивчають, звертають увагу на складні питання про виникнення мови, взаємодію мови і суспільства, проблеми міжмовної та міжкультурної комунікації, місце української мови серед мов світу. Першокурсники засвоюють основні мовознавчі терміни, ознайомлюються із сучасними напрямками та методами наукових досліджень, поєднуючи теоретичні знання із практичними навичками. Тим самим вони отримують належну базу для вивчення рідної та іноземних мов. Це сприятиме формуванню комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей здобувачів освіти.

1. Силабус нормативного освітнього компонента

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітні програми, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: В Культура, мистецтво, гуманітарні науки Спеціальність: В11 Філологія Спеціалізація: В11.10 прикладна лінгвістика ОПП: Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика, перший (бакалаврський) рівень	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
ІНДЗ: є		Семестр 1-ий
		Лекції 20 год.
		Практичні(семінарські) 30 год.
		Лабораторні 0 год.
		Індивідуальні 0 год.
Мова навчання: українська		Самостійна робота 62 год.
	Консультації 8 год.	
		Форма контролю: екзамен

II. Інформація про викладачів

Прізвище, ім'я та по батькові: **Данилюк Ніна Олексіївна**

Науковий ступінь: доктор філологічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор

Контактна інформація: 0508587577; danyluk@vnu.edu.ua;

Дні занять: за розкладом <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я та по батькові: **Рогач Оксана Олексіївна**

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор

Контактна інформація: 0965612665; oksanarog@vnu.edu.ua;

Дні занять: за розкладом <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. *Анотація курсу.* Нормативний освітній компонент є базовим для підготовки філологів за ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика». Його вивчення сприятиме формуванню компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, майбутнього фахівця. Здобувачі освіти розглядають ключові поняття теоретичної та прикладної лінгвістики, мовну систему та мовну структуру і науки, що їх вивчають, звертають увагу на складні питання про виникнення мови, взаємодію мови і суспільства, проблеми міжмовної та міжкультурної комунікації.

2. *Пререквізити.* Вивчення освітнього компонента базується на знаннях про українську та іноземні мови, отриманих у ЗЗСО. *Постреквізити.* Загальні та фахові компетентності й програмні результатів навчання, здобуті в результаті вивчення освітнього компонента, потрібні для опанування таких ОК, передбачених навчальним планом ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика»: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Англійська мова», «Друга іноземна мова», «Прикладна лінгвістика», «Теорія і практика перекладу», «Комп'ютерна лінгвістика» та ін.

3. *Мета і завдання освітнього компонента.* *Мета* – ознайомити здобувачів освіти з ключовими поняттями теоретичної та прикладної лінгвістики, підготувати їх до вивчення мовознавчих дисциплін. *Завдання* – допомогти здобувачам опанувати найважливіші теоретичні відомості з фаху, основні мовознавчі терміни, зрозуміти сутність мови як суспільного явища, її зв'язок із мисленням та мовленням, із історією та культурою народу, із напрямками та методами наукових досліджень. Тим самим першокурсники отримають належну базу для вивчення конкретних мов – рідної та іноземних. Це сприятиме формуванню комунікативної, мовної, мовленнєвої, предметної, прагматичної, соціокультурної компетентностей здобувачів на основі свідомого опанування мовної теорії.

1. *Компетентності.* Зміст освітнього компонента спрямований на формування таких *компетентностей*:

інтегральної компетентності:

– здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (зокрема лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (ІК);

загальних компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій (ЗК 2);
- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями і технологіями (ЗК 5);
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 6);
- уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 7);
- здатність працювати в групі, команді та автономно (ЗК 8);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації (ЗК 10);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 11);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 12);
- здатність проведення досліджень на належному рівні (ЗК 13).

Вивчення освітнього компонента сприятиме формуванню таких *фахових компетентностей:*

- усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ (ФК 1);
- здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні (ФК 2);
- здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя (ФК 6);
- здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (ФК 7);
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань (ФК 8);
- усвідомлювати засади і технології текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами (ФК 9);
- здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів та стилів (ФК 10).

Програмні результати навчання

Здобувачі освіти, які опанують ОК «Вступ до фаху», будуть здатні:

- вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації (ПРН 1);
- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати (ПРН 2);
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти (ПРН 3);
- розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства (ПРН 4);
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності (ПРН 6);
- розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів (ПРН 7);
- знати й розуміти систему мови, загальні напрями історії української та інших мов, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності (ПРН 8);
- у загальних рисах характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію (ПРН 9);
- знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності (ПРН 10);
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють (ПРН 12);
- використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя (ПРН 14);
- знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності (ПРН 16);

– збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення та використовувати їх для розв’язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання (ПРН 17);

– мати навички управління комплексними діями або проєктами при розв’язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах (ПРН 18);

– мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології (ПРН 19).

Гнучкі навички (Soft skills):

- здатність логічно і критично мислити;
- вміння формувати власну думку;
- креативність, оригінальність та ініціативність;
- вміння працювати в команді;
- навички ефективної комунікації;
- навички розв’язання проблем та формування ідей;
- презентаційні навички;
- вміння керувати своїм часом, якісно виконувати завдання;
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимої корупції та будь-яких інших проявів недоброочесності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Бали
Змістовий модуль 1. ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп’ютерна лінгвістика». Мовознавство – наука про мову.						
Тема 1. ОПП «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп’ютерна лінгвістика».	2	2	–	–	–	
Тема 2. Мовознавство – наука про мову. Галузі мовознавства. Функції мови. Мова і мислення. Мова і мовлення.	10	2	2	4	2	ДС / 4
Тема 3. Прикладна лінгвістика в контексті сучасних мовознавчих дисциплін. Комп’ютерна лінгвістика. Інтернет-лінгвістика. Переклад.	8		2	4	2	ДС/ 4

Тема 4. Система мови і мовна структура. Одиниці мови. Структурні рівні мови та розділи мовознавства. Мовний знак. Семіотика як наука про знаки.	8	2	2	4	–	Т/ 4
Тема 5. Фонетична система мови. Класифікація голосних і приголосних звуків.	8	2	2	4	–	РЗ, Т/ 4
Тема 6. Лексична система мови. Мовна картина світу. Пряме і переносне значення слова. Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми. Фразеологізми	12	2	4	6	–	РЗ, Т/ 8
Разом за модулем 1	48	10	12	22	4	24
Змістовий модуль 2. Граматична системи мови. Походження, історичний розвиток і класифікації мов світу						
Тема 7. Граматична система мови. Одиниці граматичної системи мови. Граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.	8	2	2	4	–	РЗ, Т/ 4
Тема 8. Морфемна система мови. Морфема та її види. Словотвірна система мови. Твірна і похідна основи. Словотвірні засоби. Способи словотворення.	6	–	2	4	–	РЗ, Т/ 4
Тема 9. Морфологічна системи мови. Повнозначні частини мови. Службові частини мови.	6	–	2	4	–	РЗ, Т/ 4
Тема 10. Синтаксична система мови. Словосполучення. Речення.	6	–	2	4	–	РЗ, Т/ 4
Тема 11. Мова і суспільство. Походження та історичний розвиток мов. Біологічні та соціальні	8	2	2	4	–	ДС, РМГ/ 4

гіпотези виникнення мови. Функціонування мов у різні історичні епохи. Літературна мова.						
Тема 12. Різновиди письма в історичному аспекті. Неалфавітне та алфавітне письмо. Виникнення і розвиток слов'янської графіки.	10	2	2	4	2	ДС/ 4
Тема 13. Мови світу та їх класифікації. Міжнародні природні та штучні мови. Українська мова серед мов світу.	16	2	2	10	2	ДС, РМГ/ 4
Тема 14. Методи наукових досліджень. Особливості наукового тексту.	6	2	2	2	-	4
Тема 15. Студентські науково-дослідні роботи. Академічна доброчесність.	6		2	4		4
Разом за модулем 2	72	10	18	40	4	36
Види підсумкових робіт						Бал
ІНДЗ						10
Екзаменаційна контрольна робота						30
Всього годин / Балів	120	20	30	62	8	100

2. Плани семінарсько-практичних занять

Для підготовки до семінарсько-практичного заняття здобувач освіти повинен опрацювати рекомендовану літературу і тексти лекцій, зробити виписки, подати їх у вигляді стислих відповідей на питання плану, вказавши джерела матеріалу.

Під час занять викладач враховує повноту відповіді за наведеними нижче нормами оцінювання, активність, можливі доповнення, а також вміння аналізувати мовні явища практично, на основі запропонованих завдань для самостійної роботи, завдань і вправ на семінарсько-практичних заняттях. Для перевірки рівня засвоєння матеріалу використовуються також тестові завдання, вміщені в цьому виданні.

Змістовий модуль 1

Семінарсько-практичне заняття № 1

Тема: **МОВОЗНАВСТВО – НАУКА ПРО МОВУ.**

ГАЛУЗІ МОВОЗНАВСТВА

1. Мовознавство як наука про людську мову. Різновиди мовознавчої науки.
2. Зв'язок мовознавства із суспільними і природничими науками.
3. Функції мови.
4. Мова і мислення. Мова і мовлення.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996. С. 11–18; 162–165; 171–172; 180–187. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESSID=3qij9q18gfoarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 7–35. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 5–15.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 2

Тема: **ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
МОВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН**

1. Прикладна лінгвістика як розділ мовознавства.
2. Комп'ютерна лінгвістика – нова галузь мовознавства.
3. Інтернет-лінгвістика як компонента прикладної лінгвістики.
4. Переклад та його різновиди.

Література

1. Біскуп І. П., Розвод Е. В. Основи прикладної лінгвістики: методичні рекомендації. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 28 с.
2. Волошин В. Г. Комп'ютерна лінгвістика: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2004. 382 с. С. 11–21. <https://library.kpi.kharkov.ua/vustavki/Lingv/29.pdf>
3. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник. Донецьк: Юго-Восток, 2006. С. 7–19. https://chtyvo.org.ua/authors/Karpilovska_Yevheniia/Vstup_do_prykladnoi_linhvistyky_Kompiuterna_linhvistyka/
4. Мануляк М. С., Богайчук О. С. Типологія перекладу у світлі сучасної перекладацької традиції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022. № 55. С. 166–169. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v55/38.pdf>
5. Степаненко О. К., Волошина В. В., Медвідь Н. С. Інтернет-лінгвістика як новий напрям у мовознавстві. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 4 (10). <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/4516/4540>

6. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський (голова), О. О. Тараненко (співголова)]. 2-є вид., зі змінами і доповн. Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 856 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051>ю. С. 7–9; 228–229; 316, 356.

Семінарсько-практичне заняття № 3
Тема: СИСТЕМА МОВИ І МОВНА СТРУКТУРА.
ЗНАКОВА ТЕОРІЯ МОВИ

1. Система мови і мовна структура. Одиниці мови.
2. Структурні рівні мови та розділи мовознавства, що їх вивчають.
3. Знакова теорія мови. Мовний знак.
4. Семіотика як наука про знаки.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996. С. 11–18; 162–165; 171–172; 176 – 179; 180–187. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 7–35. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1994. С. 5–15.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 4
Тема: ФОНЕТИЧНА СИСТЕМА МОВИ

1. Фонетика як наука про звуки мови. Специфіка звуків людської мови. Основні аспекти вивчення мовних звуків: акустичний, артикуляційний, функційний (лінгвістичний).
2. Мовний апарат. Робота мовних органів при творенні звуків.
3. Фонологія як наука. Фонема та її варіанти.
4. Класифікація голосних і приголосних фонем.
5. Фонетична і фонематична транскрипції.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 19–29. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 102–159. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 52–72, 79–87.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 5
Тема: ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ

1. Лексична система мови. Лексикологія як наука. Різновиди лексикології.
2. Мовна картина світу і лексико-семантичні поля.
3. Слово – основна одиниця мови. Ознаки та функції слова.
4. Пряме і переносне значення слова. Семантична структура слова.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 140–161. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESSID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 181–194. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 104–117; 126–130.
4. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. Київ, 1974. С. 125–142; 155–159.
5. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 6
Тема: ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

1. Синоніми та антоніми. Синонімічний ряд. Антонімічні пари.
2. Омоніми повні та неповні (омофони, омографи, омоформи). Пароніми, їх різновиди.
3. Фразеологічна система мови. Фразеологізм як стала одиниця.
4. Різновиди фразеологізмів за значенням і походженням. Прислів'я та приказки. Афоризми.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 155–156. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESSID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 194–206; 241–246. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 16, 81, 114, 121, 137, 139, 140, 153–154, 194. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt
4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-Київ, 2006. С. 31, 424, 448, 540, 641–644. <https://www.scribd.com/document/472643503/C%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-pdf>

Змістовий модуль 2

Семінарсько-практичне заняття № 7

Тема: ГРАМАТИЧНА СИСТЕМА МОВИ

1. Граматика – вчення про граматичну будову мови. Одиниці граматичної системи мови.
2. Розділи граматики і науки, що їх вивчають.
3. Граматичне значення. Засоби і способи вираження граматичних значень.
4. Граматична форма. Граматична категорія.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 29 –31. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 262–274. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 136–142.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 8

Тема: МОРФЕМНА СИСТЕМА МОВИ. СЛОВОТВІРНА СИСТЕМА МОВИ

1. Морфемна система мови. Морфеміка як наука про будову слова.
2. Морфема та її види. Кореневі й афіксальні морфеми. Морфемна будова слова.
3. Словотвірна система мови. Твірна і похідна основи.
4. Словотвірні засоби. Способи словотворення.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996 С. 31–91. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 275–283. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С.142–161.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 9

Тема: МОРФОЛОГІЧНА СИСТЕМА. ЧАСТИНИ МОВИ

1. Морфологічна система мови. Морфологія як розділ граматики.
2. Принципи виділення лексико-граматичних розрядів слів.
3. Повнозначні частини мови.
4. Службові частини мови.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 31–41. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 272–275. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 136–142.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 10

Тема: СИНТАКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ

1. Одиниці синтаксичної системи мови. Синтаксис – учення про речення і словосполучення.
2. Словосполучення. Синтаксичні зв'язки і синтаксичні відношення у словосполученні.
3. Речення, його ознаки. Головні та другорядні члени простого речення.
4. Складне речення та його різновиди.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996. С. 41–43. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 307–320. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 173–187.
4. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. Київ, 1974. С. 218–235.
1. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 11

Тема: ПОХОДЖЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МОВ

1. Мова як явище біологічне, психічне та суспільне.
2. Біологічні гіпотези походження мови.
3. Соціальні гіпотези виникнення мови.
4. Функціонування мов у різні історичні епохи.
5. Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 44–48. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0

2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 18–31; 39–51. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 15–52.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 12

Тема: РІЗНОВИДИ ПИСЬМА В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ

1. Письмо та його функції. Різновиди письма в історичному аспекті:
 - а) неалфавітне; б) алфавітне.
2. Предметне протописьмо. Малюнкове письмо.
3. Ідеографічне (ієрогліфічне) письмо.
4. Фонографічне письмо. Виникнення і розвиток слов'янської графіки.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 49–72. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 164–176. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1991. С. 147–179.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Семінарсько-практичне заняття № 13

Тема: МОВИ СВІТУ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЇ

1. Типологічна класифікація мов.
2. Генеалогічна класифікація мов.
3. Функційна (соціальна) класифікація мов.
4. Міжнародні природні та штучні мови.
5. Українська мова серед мов світу.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 88–93; 103–109; 117–119. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 58–61. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 58, 70; 90–92; 189. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

4. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський (голова). 2-є вид. Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. С. 479–481. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051>

5. Данилюк Н. Есперанто – успішний проект міжнародної планової мови: 130 років функціонування (Міжнародному року творця есперанто Людвіга Заменгофа присвячено). *Актуальні питання іноземної філології* : наук. журнал / редкол. : Біскуб І. П. (гол. ред.) та ін. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 6. С. 45–52.

6. Данилюк Н. Зміни у функціонуванні української мови в 2014–2024 роках. *Лінгвосфера учора, сьогодні, завтра*: матеріали Першої міжнародної наукової конференції пам'яті професора Костянтина Тищенка (10–12 жовтня 2024 року, м. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка). С. 255–259.

<https://drive.google.com/.../1U2E7I8aSyvc3YxIccHKX6KDYXdccG4bm/view>

Практичне заняття № 14

Тема: МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. НАУКОВИЙ ТЕКСТ

1. Методи наукових досліджень у мовознавстві.
2. Науковий текст, його різновиди та мовні засоби.
3. Опрацювання наукової літератури, написання конспектів.
4. Підготовка планів та рефератів.

Література

1. Данилюк Н., Рогач О. Сучасні методи і методики мовознавчих досліджень. Волинська філологічна. *Текст і контекст* : зб. наук. пр. Вип. 29 : Українська мова в сучасному науковому вимірі. Луцьк, 2020. С. 7–19. <https://volyntext.vnu.edu.ua/index.php/volyntext/article/view/887/861>

2. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2006. С. 329–331; 339–342. <https://www.scribd.com/document/472643503/C%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-pdf>

4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2012. С. 513–518; 534–547. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001455 (дата звернення 25.08.2025).

Практичне заняття № 15

Тема: СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ

1. Анотація: різновиди, структура, мовні маркери.
2. Підготовка студентських наукових досліджень: ІНДЗ і тез.
3. Курсова робота як студентська праця дослідного плану.
4. Оформлення наукового тексту, цитування, покликання, бібліографія.
5. Академічна доброчесність.

Література

1. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.
2. Положення про випускні кваліфікаційні роботи. URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/2024>
3. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>.
4. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Дніпро: ДГУ, 2018. 103 с.
С. 46–56. URL: <https://philarchive.org/archive/SAR-126>
5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2012. С. 548–556; 562–566. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001455 (дата звернення 25.08.2025).

3. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи передбачають вивчення нескладних теоретичних питань, які не були розглянуті на лекціях, а також виконання практичних вправ, що потребують вміння реалізувати теоретичні положення на практиці. Для цього потрібно опрацювати рекомендовану літературу, підготувати стислі відповіді на питання планів самостійної роботи, виконати практичні вправи, письмово представити результати.

Виконані самостійні роботи викладач перевіряє на практичних заняттях у рамках відповідних тем. Оцінка якості робіт зараховується до балів поточного оцінювання.

Тема	Кількість годин
Тема 1. Мова та інші невербальні засоби спілкування. Різновиди лінгвістики, що виникли на перехресті наук.	4
Тема 2. Прикладна лінгвістика у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Національний корпус української мови та інші корпуси української мови. Комп'ютерні (електронні) словники.	4

Тема 3. Синтагматичні та парадигматичні відношення між мовними одиницями. Різновиди знакових систем.	4
Тема 4. Зіставлення голосних і приголосних звуків української та англійської мов.	4
Тема 5. Словниковий склад мови. Історичні зміни словникового складу мови. Слово і поняття. Слова-терміни. Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми. Фразеологізми.	6
Тема 6. Основні одиниці граматичної будови мови. Синтетичні та аналітичні форми слова. Способи і засоби вираження граматичних значень у різних мовах.	4
Тема 7. Особливості кореневих морфем у різних мовах. Види афіксальних морфем. Історичні зміни морфемного складу слова.	4
Тема 8. Словотвірна система. Твірна і похідна основи. Словотвірний засіб, слово твірне значення, словотвірний тип, словотвірна модель. Словотворення афіксальне й безафіксне.	4
Тема 9. Повнозначні частини мови та їх ознаки. Службові частини мови в різних мовах. Явище переходу слів з одного лексико-граматичного розряду в інший.	4
Тема 10. Словосполучення та його різновиди. Просте речення. Складносурядні, складнопідрядні та безсполучникові речення.	4
Тема 11. Загальнонародна мова та її диференціація. Основні етапи розвитку української мови. Українська мова як державна.	4
Тема 12. Логотипи установ як комбіновані знаки. Використання ІІІ для створення ідеограм / логотипів.	4
Тема 13. Спеціалізовані штучні мови. Неспеціалізовані штучні мови для міжнародного спілкування. Есперанто – успішний проєкт. Використання ІІІ для міжнародної комунікації та перекладу. Підготовка презентації про мову (на вибір).	4+6
Тема 14. Види анотацій та їх оформлення. Основні вимоги до написання реферату. Вимоги до підготовки наукової статті.	4
Тема 15. Оформлення цитат у науковому тексті, покликання. Оформлення бібліографії за ДСТУ 2015 р.	4
Разом	62

Змістовий модуль 1

Тема 1. Мовознавство – наука про мову (4 год.)

1. Мова та інші невербальні засоби спілкування.
2. Різновиди лінгвістики, що виникли на перехресті наук (етнолінгвістика, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, математична лінгвістика, соціолінгвістика та ін.).

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 7–35. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства Київ; Одеса, 1994. С. 5–15.
3. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 90–92; 50; 156. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Виписати визначення термінів мовознавство, лінгвістика з видання: Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 85, 95 (https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt).

Тема 2. Прикладна лінгвістика у контексті сучасних мовознавчих дисциплін (4 год.)

1. Прикладна лінгвістика у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.
2. Національний корпус української мови та інші корпуси української мови.
3. Комп'ютерні (електронні) словники української мови.

Література

1. Горох – онлан-бібліотека українських словників. <https://goroh.pp.ua/about>
2. Демська-Кульчицька О. М. Національний корпус української мови: концептуальний аспект. *Лексикографічний бюлетень*. 2006. № 13. С. 5 – 10. URL <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1679>
3. Електронні словники української мови. *Український лінгвістичний портал*. https://centrkum.blogspot.com/p/blog-page_17.html
4. Кафедра прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки <https://wiki.vnu.edu.ua/wiki>; <https://all.vnu.edu.ua/>
5. Лінгвістичний портал Mova.info. <http://www.mova.info/>
6. Словник української мови online. Томи 1–15 (А-П'ЯТЬ) <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>

7. Словники України online. Український лінгвістичний портал.
<https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

8. Словопедія. <http://slovopedia.org.ua/>

9. Biskub I., Rohach O., Sherik D. The 30th anniversary of the Applied Linguistics Department of Lesya Ukrainka Volyn National University (Luts'k, Ukraine). *Research Trends in Modern Linguistics and Literature*. 2023. Vol. 6. P. 76–81. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-6696.2023.6.76.81> (додатково, за бажанням).

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*
2. *Ознайомитися з матеріалами про кафедру прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки.*

Тема 3. Система мови і мовна структура (4 год.)

1. Зв'язок системи мови та її структури.
2. Синтагматичні та парадигматичні відношення між мовними одиницями.
3. Різновиди знакових систем.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996. С. 11–18; 162–165; 171–172; 176 – 179; 180–187. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 7–35. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ ; Одеса, 1994. С. 5–15.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*
2. *Підготувати інформацію про різновиди знакових систем.*

Тема 4. Фонетична система мови (4 год.)

1. Зіставлення голосних звуків української та англійської мов.
2. Зіставлення приголосних звуків української та англійської мов.

Література

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1997. С. 19–29. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 102–159. URL: <https://www.academia.edu/7256135>

3. Чорна М.М. Зіставний аналіз фонем української, англійської та німецької мовних систем. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII. Ч. 2. С. 518–528.

*Завдання: 1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Підготувати таблиці однакового та відмінного в системі голосних і приголосних української та англійської мов.*

Тема 5. Лексична система мови (6 год.)

1. Словниковий склад мови.
2. Історичні зміни словникового складу мови.
3. Слово і поняття. Слова-терміни.
4. Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.
5. Фразеологізми.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 210–229. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства Київ: Одеса, 1994. С. 100, 107.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 271–272.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Завдання: 1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.

2. За словником іноземних слів (<https://www.jnsm.com.ua/sis/index.shtml>) пояснити значення слів: агроекологічний, акредитація, акціонер, глобалізація, декомунізувати, експрес-опитування, геноцид, прес-реліз, сертифікувати, тендер (якщо слово відсутнє, використайте аналогію або розкладіть його на частини).

3. Дібрати приклади 10 фразеологізмів про освіту, освіченість людини.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Граматична система мови (4 год.)

1. Основні одиниці граматичної будови мови.
2. Синтетичні та аналітичні форми слова.
3. Способи і засоби вираження граматичних значень у різних мовах.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 262–264. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 152–153.

3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 52–54.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 40–41. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*
2. *Визначити граматичні значення слів і граматичні форми у тексті:*

Он виходять сади зустрічати весну над містами,

І тужава земля потягнулась до сонця вустами.

Молоденькі сади ми посадим на кручі,

Яворами прикрасим дорогу походу.

Де окопи, траншеї і піски пекучі, –

Яблунова веселка поклониться в воду.

(А. Малишко)

Тема 7. Морфемна будова слова (2 год.)

1. Особливості кореневих морфем у різних мовах.
2. Різновиди афіксальних морфем.
3. Історичні зміни морфемного складу слова.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 291–294. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 170–172.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 136–138; 183–184; 286–287.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 40–41; 123; 172. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.
5. Полюга Л. М. Словник українських морфем. URL: https://gramotiy.co.ua/slovník_morfem/.

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*

2. *Схарактеризувати морфемний склад виділених слів, графічно позначити їх будову: В уяві моїй мова завжди живе поряд з піснею, сестрою її рідною. Ще відтоді, як незабутня мати, схилиючись над колискою, виспівувала найніжніших пісень і добирала найголубливіших слів, і аж по сей день – навічно злитими, здруженими уявляються мені, як дві вільнокрилі птиці, мова і пісня (П. Тичина).*

Тема 8. Словотвірна система мови (2 год.)

1. Словотвірна система. Твірна і похідна основи.
2. Словотвірний засіб, словотвірне значення, словотвірний тип, словотвірна модель.
3. Словотворення афіксальне й безафіксне.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 291–294. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 170–172.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 273–277.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 168. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.
5. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є. Український словотвір у термінах: словник-довідник. Тернопіль: Джура, 2007. URL: <https://subject.com.ua/ukrmova/derivation/index.html>

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*
 2. *Визначити твірні основи, засоби і способи творення наведених слів: автотренінг, агроформування, бізнесовий, бартеризація, бездотаційний, веб-сайт, віртуальний, задекларований, мікроекономіка, неформал, оприлюднений, самопроголошення.*
- Зразок: *апаратник* <апарат + ник – суфікс, афіксація; *автоперевізник* < авто + перевізник – два слова, словоскладання.

Тема 9. Частини мови (4 год.)

1. Повнозначні частини мови та їх ознаки.
2. Службові частини мови в різних мовах.
3. Явище переходу слів з одного лексико-граматичного розряду в інший.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 301–302. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 170–172.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 330–331.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 201. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.

Завдання:

1. *Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.*
2. *Схарактеризувати частини мови у реченні та визначити їхні синтаксичні функції: Чужу мову можна вивчити за шість років, а свою треба вчити все життя (Франсуа Вольтер).*

Тема 10. Словосполучення і речення (4 год.)

1. Словосполучення та його різновиди.
2. Різновиди простих речень.

3. Складносурядні речення.
4. Складнопірядні речення.
5. Безсполучникові речення.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 301–302. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 170–172.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 260–261; 262–263; 272–273; 28.
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 22; 142; 157; 159–160; 167–168. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Зробити повний синтаксичний розбір тексту: *Мова – духовне багатство народу. Щоб її любити — треба знати, а щоб проникнути в таку тонку й неосяжну, величну й багатогранну річ, як мова, треба її любити* (В. Сухомлинський)

Тема 11. Походження та історичний розвиток мов (4 год.)

1. Загальнонародна мова та її диференціація.
2. Основні етапи розвитку української мови.
3. Українська мова як державна.

Література

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ, 2000. С. 50–58. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ; Одеса, 1994. С. 21–25.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 129–130; 121.
4. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
5. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2001. С. 90–91. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt.
6. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. Київ, 1994. С. 7–8.

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Зі словника лінгвістичних термінів виписати визначення термінів *літературна мова, державна мова* (https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt).

Тема 12. Різновиди письма в історичному аспекті (4 год.)

1. Предметне та малюнкове письмо в сучасній культурі.
2. Логотипи установ як комбіновані знаки.
3. Використання ШІ для створення ідеограм / логотипів.

Література

1. Лазарчук А. Визначення сутності логотипів та їх класифікація. *Науковий блог. Національний університет «Острозька академія»*. <https://naub.oa.edu.ua/vyznachennya-sutnosti-lohotypiv-ta-jih-klasifikatsiya/>
2. МакФарланд А. 10 найкращих генераторів логотипів AI (вересень 2025 р.). <https://www.unite.ai/uk/best-ai-logo-generators/>
3. Як створювати логотипи, картинки та відео за допомогою ШІ. *Laba*. <https://laba.ua/blog/3464-yak-stvoryuvaty-logotypy-kartynky-ta-video-za-dopomogoyu-shi>
4. Як ШІ Ideogram змінює процес створення зображення із тексту. *Бренди Acer*. <https://blog.acer.com/ua/discussion/2233/yak-shi-ideogram-zminyuye-proces-stvorenniya-zobrazhennya-iz-tekstu>

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Створити логотип за допомогою ШІ.

Тема 13. Мови світу та їх класифікації (4+6=10 год.)

1. Використання природних мов як міжнародних у різні часи.
2. Спеціалізовані штучні мови.
3. Неспеціалізовані штучні мови для міжнародного спілкування. Есперанто – успішний проєкт.
4. Використання ШІ для міжнародної комунікації та перекладу.
5. Підготовка презентації про мову (на вибір) (6 год.).

Література

1. Данилюк Н. Есперанто – успішний проєкт міжнародної планової мови: 130 років функціонування (Міжнародному року творця есперанто Людвіга Заменгофа присвячено). *Актуальні питання іноземної філології* : наук. журнал / редкол. : Біскуб І. П. (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 6. С. 45–52. URL:http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13752/1/A.%D0%A1hornii_2.pdf
2. Біла книга з регулювання ШІ в Україні. <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs>
3. Перекладач зі штучним інтелектом Transync. Переклад у режимі реального часу за допомогою штучного інтелекту. <https://www.transyncai.com/uk/>
4. Повний посібник із розмовного ШІ. <https://uk.shaip.com/blog/the-complete-guide-to-conversational-ai/>
5. Чат-боти на основі ШІ почали спілкуватися закодованою мовою, коли дізналися, що вони штучний інтелект. *Українські новини*. 9 березня 2025 р. <https://ukranews.com/ua/news/1069027-chat-boty-na-osnovi-shi-pochaly-spilkuvatysya-zakodovanoju-movoyu-koly-diznalisya-shho-vony>

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Зібрати матеріали для презентації про мову (на вибір).

Тема 14. *Методи наукових досліджень. Науковий текст* (4 год.)

1. Види анотацій та їх оформлення.
2. Реферат як жанр академічного письма. Структура реферату. Основні вимоги до написання реферату.
3. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до підготовки наукової статті.

Література

1. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери: навч. посібник. Київ: АСК, 2008. 400 с. <https://www.scribd.com/document/533443650>
2. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: фахове і нефахове спілкування. Донецьк ТОВ «ВКФ «БАО», 2010. 480 с. С. 56, 95, 146, 157.
3. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2012. С. 513–518; 534–547. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001455 (дата звернення 25.08.2025).

- Завдання:*
1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
 2. Підготувати робочу анотацію до курсу «Вступ до фаху».

Тема 15. *Студентські науково-дослідні роботи* (4 год.)

1. Оформлення цитат у науковому тексті, покликання.
2. Оформлення бібліографії за ДСТУ 2015 р.

Література

1. Вимоги до оформлення цитат та посилань на використані джерела. Розділові знаки при цитуванні. <https://studfile.net/preview/3021651/page:7/>
2. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>.
3. Приклади оформлення посилань за ДСТУ 8302:2015 у списку використаних джерел. <https://www.grafiati.com/uk/info/dstu-8302-2015/examples/>
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., виправ. і доповн. Київ : Алерта, 2012. С. 548–556; 562–566. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001455

Завдання:

1. Опрацювати літературу, зробити короткі виписки.
2. Виправити неточності в оформленні цитат, знайти в інтернеті назви цитованих творів (Тема. Цитата. Оформлення цитат. Завд. 3. <https://marusichnatalia.mozello.com/produkcja/2-kurs-2-semestr/citati-oformlennja-citat/>)

4. Тестові завдання

Тестові завдання викладач використовує на семінарсько-практичних заняттях для перевірки рівня засвоєння матеріалу, а також під час підсумкової контрольної роботи. Із переліку відповідей здобувач освіти повинен вибрати, на його думку, правильну, записавши номер теми, номер питання і буквене позначення відповіді (напр.: Тема 1, 1 – б)...).

Тема 1. Мовознавство – наука про мову. Галузі мовознавства.

1. *Вкажіть, що вивчає мовознавство:* а) людську мову та мови світу загалом; б) групи споріднених мов; в) тільки індоєвропейські мови; г) окремі мови світу.

2. *Окремі мови або групи споріднених мов досліджує:* а) загальне мовознавство; б) конкретне мовознавство; в) прикладне мовознавство; г) вступ до мовознавства.

3. *Галузь мовознавства, в якій через порівняння мов виявляють їх спільні та відмінні риси, називається:* а) прикладне мовознавство; б) зіставне мовознавство; в) вступ до мовознавства; г) конкретне мовознавство.

4. *Прикладне мовознавство вивчає:* а) загальні особливості людської мови; б) спільні та відмінні ознаки споріднених мов; в) застосування мовознавчої теорії на практиці; г) суть і природу людської мови.

5. *Славістика вивчає:* а) групу слов'янських мов; б) російську, українську, білоруську мови; в) окремі слов'янські мови; г) західнослов'янські мови.

6. *Наука, що досліджує українську мову, називається:* а) славістика; б) україніка; в) україністика; г) індоєвропеїстика.

7. *Вкажіть, що називають мовними універсаліями:* а) спільні та відмінні риси всіх мов; б) ознаки, що відрізняють одну мову від іншої; в) спільні ознаки, властиві всім мовам світу; г) спільні ознаки споріднених мов.

8. *Вкажіть, у чому полягає суть комунікативної функції мови:*
а) мова служить для нагромадження досвіду поколінь; б) мова служить для спілкування; в) мова служить для вираження ставлення мовця до висловлюваного; г) мова служить для передачі інформації.

9. *Суть акумулятивної функції мови полягає в тому, що вона служить для:* а) спілкування; б) нагромадження досвіду поколінь; в) вираження ставлення мовця до висловлюваного; г) впливу висловленого на слухача.

10. *Суть апелятивної функції мови полягає в тому, що вона служить для:* а) передачі інформації; б) нагромадження досвіду поколінь; в) впливу на слухача; г) вираження ставлення мовця до висловлюваного.

11. *Система одиниць спілкування та правил їх функціонування – це:* а) мислення; б) мова; в) мовлення; г) мовознавство.

12. *Засоби спілкування в їх реалізації – це:* а) мова; б) мовлення; в) мислення; г) мовознавство.

13. *Вказати варіант, у якому правильно схарактеризовано мову як явище:* а) абстрактне, загальне, статичне; б) конкретне, індивідуальне, динамічне; в) абстрактне, загальне, динамічне; г) конкретне, індивідуальне, статичне.

14. *Вплив суспільства на мову і мови на суспільство вивчає:* а) лінгвістика; б) паралінгвістика; в) соціолінгвістика; г) семіотика.

15. *Наука, що вивчає невербальні форми спілкування, називається:* а) лінгвістика; б) паралінгвістика; в) семіотика; г) діалектологія.

Тема 2. Прикладна лінгвістика в контексті сучасних мовознавчих дисциплін

1. *Що вивчає прикладна лінгвістика:* а) реалізацію теорії мови на практиці; б) практичні завдання аналізу та будови природної мови; в) практичні завдання аналізу та будови штучної мови; г) навчання рідної та іноземної мови?

2. *Що вивчає комп'ютерна лінгвістика:* а) комп'ютерні технології опрацювання мовної інформації; б) роботу обчислювальної техніки; в) створення комп'ютерних програм опрацювання тексту; г) мову текстів у мережі Інтернет?

3. *Що вивчає інтернетлінгвістика:* а) комп'ютерні технології опрацювання мовної інформації; б) мову текстів у мережі Інтернет; в) створення комп'ютерних програм опрацювання тексту; г) роботу обчислювальної техніки?

4. *Що вивчає корпусна лінгвістика:* а) мову текстів у мережі Інтернет; б) створення комп'ютерних програм опрацювання тексту; в) створення корпусів національних мов; г) удосконалення інформаційних систем в Інтернеті?

5. *Які різновиди корпусів учені створюють для української мови:* а) Національний корпус української мови; б) Корпус української мови; в) Генеральний регіональний анотований корпус української мови (ГРАК); г) дослідницькі корпуси?

6. *Перекладом називають (визначення):* а) форму міжмовної комунікації; б) засіб міжкультурного обміну; в) відтворення змісту і форми тексту однією мовою засобами іншої мови; г) передачу повідомлення засобами іншої мови.

7. *Які науки вивчають переклад:* а) теорія перекладу; б) історія перекладу; в) практика перекладу; г) машинний переклад?

8. *Які є різновиди перекладу за формою подачі повідомлення:* а) усний; б) письмовий; в) усний і письмовий; г) послідовний і синхронний?

9. *Назвіть різновиди перекладу за сферами використання:* а) художній; б) науково-технічний; в) суспільно-політичний, юридичний; г) військовий.

10. *У яких видах роботи здобувачеві освіти може допомогти III:* а) скласти індивідуальний план роботи; б) допомогти розв'язувати практичні завдання; в) надавати консультації; г) добирати літературу до заняття?

Тема 3. Система мови і мовна структура.

Знакова теорія мови

1) *Вкажіть, які основні одиниці мови:* а) слово і поняття; б) слово і речення; в) речення і судження; г) слово і судження.

2. *Вкажіть ознаки мовної системи:* а) множинність елементів та їх організованість; б) множинність елементів та їх взаємопов'язаність; в) множинність елементів, їх організованість та взаємопов'язаність; г) множинність елементів, їх організованість та непов'язаність.

3. *Вкажіть, які одиниці мовної структури є односторонніми (щодо форми і змісту):* а) звуки; б) морфеми; в) слова; г) речення.

4. *Яке твердження є помилковим:* а) основними одиницями мислення є поняття і судження; б) слово і поняття – це основні одиниці мови; в) мова має ієрархічний характер; г) комунікативна функція – основна для мови.

5. *До двосторонніх одиниць мовної структури належать:* а) звуки, морфеми і слова; б) звуки, морфеми і речення; в) морфеми, слова і речення; г) звуки, слова і речення.

6. *До основних мовних рівнів належать:* а) фонетичний, лексико-семантичний, морфологічний, синтаксичний; б) фонетичний, фразеологічний, морфологічний, синтаксичний; в) фонетичний, лексико-семантичний, морфонологічний, синтаксичний; г) фонетичний, морфологічний, морфонологічний, синтаксичний.

7. *До проміжних рівнів мови належать:* а) фонетичний, морфонологічний, словотвірний; б) морфонологічний, словотвірний, синтаксичний; в) морфонологічний, словотвірний, фразеологічний; г) морфологічний, словотвірний, фразеологічний.

8. *Визначте помилкове твердження:* а) терміни „структура” і „система” синонімічні; б) розрізняють основні та проміжні рівні мови; в) ономастика – це розділ мовознавства, що вивчає власні назви; г) мовлення має лінійний характер.

9. *Як називається розділ мовознавства, що вивчає звуковий склад мови:* а) фонетика; б) фонологія; в) графіка; г) орфографія?

10. *Вкажіть, як називається розділ мовознавства, що вивчає правильне написання:* а) графіка; б) орфографія; в) акцентологія; г) орфоепія?

11. *Як називається розділ мовознавства, що вивчає правильну вимову слів:*

а) орфографія; б) орфоепія; в) графіка; г) акцентологія?

12. *Як називається розділ мовознавства, що вивчає наголос:* а) акцентологія; б) фонологія; в) дериватологія; г) морфологія?

13. *Лексикографія – це розділ мовознавства, що вивчає:* а) укладання словників; б) слово в цілому; в) будову слів; г) написання слів.

14. *Лексикологія – це розділ мовознавства, що вивчає:* а) походження слова; б) укладання словників; в) слово загалом в лексико-семантичному аспекті; г) способи і засоби творення слів.

15. *Етимологія – це розділ мовознавства, що вивчає:* а) походження слова; б) будову слова; в) творення слова; г) значення слова.

16. Як називається розділ мовознавства, що вивчає власні назви:
а) ономастика; б) етимологія; в) морфологія; г) антропоніміка?

17. Дериватологія – це розділ мовознавства, що вивчає:
а) написання слова; б) вимову слова; в) походження слова; г) творення слів.

18. Фразеологія – це розділ мовознавства, що вивчає: а) речення і словосполучення; б) стійкі сполучення слів; в) словники; г) походження слова.

19. Синтаксис – це розділ мовознавства, що вивчає: а) творення слів; б) будову слова; в) розділові знаки; г) словосполучення й речення.

20. Встановити відповідність між назвою розділу мовознавства та його визначенням: 1) фонетика; 2) фонологія; 3) етимологія; 4) лексикографія; 5) лексикологія;

а) наука про звуки; б) наука про словники; в) наука про фонеми; г) наука про походження слів; г) наука про словниковий склад.

21. Встановити відповідність між назвою розділу мовознавства та його визначенням:

1) синтаксис; 2) пунктуація; 3) стилістика; 4) фразеологія; 5) ономастика;

а) наука про власні назви; б) наука про стійкі сполучення слів; в) наука про словосполучення й речення; г) наука про розділові знаки; г) наука про стилі мови.

22. Наука, що вивчає знаки, називається: а) діалектологія; б) орфографія; в) семіотика; г) паралінгвістика.

23. Мовний знак – це: а) одностороннє утворення; б) двостороннє утворення; в) має лише форму; г) має лише зміст.

24. Які мовні одиниці є знаками: а) фонема, морфема, слово; б) морфема, слово; речення; в) фонема, морфема, речення; г) морфема, слово?

Тема 4. Фонетична система мови

1. Анатоомо-фізіологічний аспект вивчення звуків полягає в:
а) розгляді звукової природи, завдяки якій мовлення сприймають і відтворюють носії; б) з'ясуванні ролі звуків у мові; в) встановлення особливостей творення звуків за допомогою апарату мовлення людини; г) опрацюванні звуків із погляду акустики.

2. Фізичний аспект вивчення звуків полягає в: а) розгляді звукової природи, завдяки якій мовлення сприймають і відтворюють носії; б) з'ясуванні ролі звуків у мові; в) встановлення особливостей

творення звуків за допомогою апарату мовлення людини;
г) опрацюванні звуків із погляду акустики.

3. *Лінгвістичний аспект вивчення звуків полягає в:* а) розгляді звукової природи, завдяки якій мовлення сприймають і відтворюють носії; б) з'ясуванні ролі звуків у мові; в) встановленні особливостей творення звуків за допомогою апарату мовлення людини; г) опрацюванні звуків із погляду акустики.

4. *Перцептивний аспект вивчення звуків полягає в:* а) розгляді звукової природи, завдяки якій мовлення сприймають і відтворюють носії; б) з'ясуванні ролі звуків у мові; в) встановленні особливостей творення звуків за допомогою апарату мовлення людини; г) опрацюванні звуків із погляду акустики.

5. *Робота мовних органів під час творення звуків називається:* а) артикуляцією; б) кульмінацією; в) екскурсією; г) рекурсією.

6. *Вказати варіант, у якому правильно названі фази творення звука:* а) екскурсія, артикуляція, рекурсія; б) екскурсія, артикуляція, кульмінація; в) артикуляція, кульмінація, рекурсія; г) екскурсія, кульмінація, рекурсія.

7. *До пасивних мовних органів належать:* а) губи, зуби, верхнє піднебіння; б) губи, зуби, альвеоли; в) зуби, альвеоли, верхнє піднебіння; г) зуби, альвеоли, нижнє піднебіння.

8. *До активних мовних органів належать:* а) губи, зуби, верхнє піднебіння; б) губи, зуби, альвеоли; в) зуби, альвеоли, верхнє піднебіння; г) зуби, губи, нижнє піднебіння.

9. *Голосними називають звуки, які творяться з:* а) тільки голосу; б) голосу та шуму з перевагою шуму; в) голосу та шуму з перевагою голосу; г) тільки шуму.

10. *Сонорними називають звуки, які складаються з:* а) голосу і шуму з перевагою шуму; б) голосу і шуму з перевагою голосу; в) тільки голосу; г) тільки шуму.

11. *Дзвінкими називають звуки, які складаються з:* а) тільки шуму; б) тільки голосу; в) голосу та шуму з перевагою голосу; г) голосу та шуму з перевагою шуму.

12. *Глухими називаються звуки, які складаються з:* а) тільки голосу; б) тільки шуму; в) шуму і трохи голосу з перевагою шуму; г) голосу і шуму з перевагою голосу.

13. *У якому рядку правильно названо групи приголосних звуків за місцем творення:* а) губні, язикові, глоткові; б) губні, язикові, глоткові,

щілинні; в) губні, мовні, глоткові, увулярні; г) мовні, глоткові, увулярні, зімкнені.

14. Назвати рядок, у якому всі звуки української мови є сонорними:

а) б, в, й, м, н, л; б) в, й, м, н, д, л; в) в, й, м, н, р, л; г) в, й, з, р, л, н.

15. Назвати рядок, у якому всі звуки є задньомовними: а) г, к, х;

б) г, к, х; в) ж, ч, ш; г) д, т, к.

16. Лабіалізацією називають: а) пом'якшення; б) огублення; в) придиховість; г) задньомовність.

17. Палаталізацією називають: а) придиховість; б) передньомовність; в) огублення; г) пом'якшення.

18. Аспірацією називають: а) передньомовність; б) задньомовність; в) придиховість; г) огублення.

19. Вказати помилкове твердження: а) афrikати – це злиті звуки; б) в українській мові є шість голосних звуків; в) глухі приголосні звуки складаються тільки зі шуму та елементом голосу; г) приголосні звуки називають ротівідкривачами.

20. У якому висловлюванні допущена помилка: а) до пасивних органів мовлення належать зуби, альвеоли, верхнє піднебіння; б) в українській мові є лабіалізовані й нелабіалізовані голосні звуки; в) консонантизм – це система голосних і приголосних звуків; г) середня фаза в артикуляції звука називається кульмінацією.

21. Асиміляція – це комбінаторна звукова зміна, що полягає в: а) розподібненні звуків; б) взаємному пристосуванні звуків; в) перестановці звуків чи складів у слові; г) уподібненні звуків.

22. Фонологічна система української мови налічує: а) 36 фонем; б) 38 фонем; в) 42 фонеми; г) 44 фонеми.

23. Дисиміляція – це комбінаторна звукова зміна, яка полягає в: а) уподібненні звуків; б) розподібненні звуків; в) випаданні звуків зі слова; г) вставлянні звуків у слово.

24. Акомодация – це: а) уподібнення звуків; б) розподібнення звуків; в) пристосування до вимови наступних звуків; г) перестановка звуків чи складів.

25. Редуція – це: а) скорочення вимови ненаголошеного голосного; б) перестановка звуків; в) перестановка складів; г) уподібнення звуків.

Тема 5–6. Лексична система мови

1. Значення повнозначного слова – це: а) зв'язок між словом і поняттям; б) зв'язок між словом і предметом дійсності; в) зв'язок між

звуковим комплексом і предметом дійсності через поняття; г) зв'язок між звуковим комплексом і відношеннями між предметами дійсності.

2. *Який зв'язок між словом і поняттям:* а) кожне слово називає поняття; б) тільки повнозначні слова називають поняття; в) службові слова називають поняття; г) вигукі називають поняття?

3. *Явище однозначності слова називають терміном:* а) омонімія; б) моносемія; в) полісемія; г) антонімія.

4. *Багатозначність слова – це:* а) полісемія; б) моносемія; в) синонімія; г) омонімія.

5. *Метафора – тип переносного значення слів, коли назва з одного предмета переходить на інший:* а) за суміжністю; б) за подібністю; в) за аналогією; г) за двома попередніми ознаками.

6. *Метонімія – тип переносного значення слів, коли назва з одного предмета переходить на інший:* а) за суміжністю; б) за подібністю; в) за аналогією; г) за двома попередніми ознаками.

7. *Синекдоха – тип переносного значення слів, коли назва з одного предмета переходить на інший:* а) за подібністю; б) за суміжністю; в) за двома попередніми ознаками; г) за кількісними або родовидовими ознаками (частина – ціле або навпаки, однина – множина).

8. *Слова, які однаково звучать, але по-різному пишуться і мають різне значення, позначають термінами:* а) омофони; б) омографи; в) омоформи; г) пароніми.

9. *Слова, які однаково пишуться, але відрізняються за звучанням та значенням, називаються:* а) омоніми; б) омофони; в) омографи; г) омоформи.

10. *Слова, що збігаються за звучанням і написанням в одній граматичній формі, – це:* а) омофони; б) омоформи; в) омографи; г) пароніми.

11. *Близькозвучні слова з різним значенням називають терміном:* а) пароніми; б) омоніми; в) синоніми; г) антоніми.

12. *Яке твердження є неправильним:* а) метафора – це один із різновидів переносного значення слів; б) слова, які однаково звучать, але мають різне написання і значення, називаються омографами; в) моносемія – це явище однозначності слова; г) емоційно забарвлені слова, крім денотативного, мають ще конотативне значення.

13. *Яке твердження є неправильним:* а) одне поняття може називатися кількома словами; б) одне слово може позначати кілька понять; в) одним із типів переносних значень слів є метонімія; г) метонімія – це перенесення за подібністю.

14. *Співвіднести іншомовні мовознавчі терміни та їх власне українські відповідники:* 1) моносемія; 2) полісемія; 3) семантика; 4) сема;

а) значення; б) найменший компонент значення; в) однозначність; г) багатозначність.

15. *Співвіднести іншомовні мовознавчі терміни та їх власне українські відповідники:* 1) лексикологія; 2) лексема; 3) лексика; 4) денотат;

а) повнозначне слово загалом; б) сукупність усіх слів певної мови; в) наука, що вивчає сукупність усіх слів певної мови; г) реалія навколишньої дійсності, відображена у слові.

16. *Синонімами називаються слова, які:* а) однаково пишуться, але мають різні значення; б) мають протилежні значення; в) по-різному звучать і пишуться, але мають подібні чи однакові значення; г) не мають значення.

17. *Домінантою у синонімічному ряду є:* а) найбільш уживане слово; б) найбільш уживане та стилістично нейтральне слово; в) найбільш уживане та емоційно забарвлене слово; г) найменш уживане і стилістично нейтральне слово.

18. *Антонімами називають слова:* а) близькі за значеннями; б) різні за значеннями; в) однакові за значеннями; г) протилежні за значеннями.

19. *Вказати варіант, у якому правильно названі групи активної лексики:* а) архаїзми та загальновживані слова; б) загальновживані слова та неологізми; в) архаїзми та неологізми; г) загальновживані слова.

20. *Архаїзми – це застарілі слова, що вийшли з активного вжитку, тому що:* а) зникли позначувані ними поняття; б) їх замінили іншими словами; в) виникли нові слова; г) виникли багатозначні слова.

21. *Історизми – це слова, що вийшли з активного вжитку, тому що:* а) зникли позначувані ними поняття; б) їх замінили іншими словами; в) виникли нові слова; г) виникли багатозначні слова.

22. *Неологізмами називають:* а) застарілі слова; б) загальновживані слова; в) нові слова; г) багатозначні слова.

23. *Слова, які використовують люди на певній території, називаються:* а) жаргонізми; б) професіоналізми; в) арготизми; г) діалектизми.

24. *Слова, які вживають люди певної професії, називаються:* а) діалектизми; б) професіоналізми; в) екзотизми; г) жаргонізми.

25. Слова, які позначають реалії життя інших часів або народів, називаються: а) жаргонізми; б) діалектизми; в) професіоналізми; г) екзотизми.

26. Спеціальні слова, які використовують певні соціальні групи людей з метою засекречення розмови, називаються: а) жаргонізми; б) арготизми; в) професіоналізми; г) діалектизми.

27. Слова і вирази, які використовують люди, пов'язані спільністю інтересів чи родом занять, називаються: а) екзотизми; б) арготизми; в) професіоналізми; г) жаргонізми.

28. Слова, які з однаковим значенням і подібним звучанням трапляються в багатьох мовах, називаються: а) інтернаціоналізми; б) професіоналізми; в) екзотизми; г) вфемізми.

29. Евфемізми – це слова, які: а) заборонені для вживання; б) приходять на зміну забороненим; в) вийшли з активного вжитку; г) недавно з'явилися в мові.

30. Встановити відповідність між терміном та його значенням:
1) гіпоніми; 2) гіпероніми; 3) синоніми; 4) антоніми;

а) слова з протилежними значеннями; б) слова з однаковими чи подібними значеннями; в) родові назви; г) видові назви.

31. Фразеологізм – це: а) просте словосполучення; б) складне словосполучення; в) просте речення; г) стійке неподільне словосполучення, що має усталене значення.

32. Ознаки фразеологізмів: а) сталість будови; б) стала будова та постійне значення; в) цілісність; г) відтворюваність у мовленні.

33. Різновиди фразеологізмів за походженням: а) із традиційних промислів і ремесел; б) фольклорні; в) книжні; г) усі названі групи.

34. Прислів'я і приказки – це: а) сталі словосполучення; б) сталі речення; в) сталі вислови, що образно передають народну мудрість; г) сталі речення і словосполучення, що образно передають народну мудрість.

35. Афоризми – це: а) короткі, влучні авторські вислови, що містять узагальнене або оригінальне судження про певне явище чи подію; б) короткі, влучні вислови, що містять узагальнене або оригінальне судження про певне явище чи подію; в) сталі словосполучення, що містять узагальнене або оригінальне судження про певне явище чи подію; г) сталі речення, що містять узагальнене або оригінальне судження про певне явище чи подію.

Тема 7. Граматика. Граматична форма, граматичне значення, граматична категорія. Морфеміка. Поняття про морфему

1. *Морфема – це:* а) найменша частина слова; б) найменша частина слова, пов'язана зі значенням; в) склад; г) сукупність звуків.

2. *Речове значення мають такі морфеми:* а) префікси; б) корені; в) суфікси; г) постфікси.

3. *Реляційне значення мають такі морфеми:* а) корені; б) тільки префікси; в) префікси та суфікси; г) префікси, суфікси та флексії.

4. *Дериваційне значення мають такі морфеми:* а) префікси та суфікси; б) префікси та корені; в) корені та суфікси; г) тільки суфікси.

5. *Змінний афікс, що стоїть у кінці слова і служить для зв'язку слів, називається:* а) флексія; б) постфікс; в) інфікс; г) інтерфікс.

6. *Афікс, що стоїть після закінчення, називається:* а) інфікс; б) інтерфікс; в) циркумфікс; г) постфікс.

7. *Афікс, що стоїть між двома коренями, називається:* а) інтерфікс; б) інфікс; в) конфікс; г) уніфікс.

8. *Афікс, що складається з двох компонентів, розташованих перед коренем та після нього, називається:* а) інтерфікс; б) уніфікс; в) конфікс; г) постфікс.

9. *Афікс, що пронизує корінь, розриваючи його на частини, називається:* а) трансфікс; б) конфікс; в) інфікс; г) уніфікс.

10. *Афікс, усталений всередину кореня, називається:* а) постфікс; б) уніфікс; в) циркумфікс; г) інфікс.

11. *В українській мові відсутні такі різновиди афіксів:* а) інфікси і трансфікси; б) інфікси і постфікси; в) конфікси і трансфікси; г) флексії та уніфікси.

12. *Яке твердження є неправильним:* а) морфема – це найменша значуща одиниця мови; б) речове значення властиве тільки кореням; в) в українській мові постфікси відсутні; г) межі морфем можуть збігатися з межами слова.

13. *Встановити відповідність між терміном та його визначенням:* 1) трансфікс; 2) суфікс; 3) уніфікс; 4) конфікс;

а) афікс, який розташований після кореня і служить для творення нових слів чи форм слів; б) унікальний афікс; в) афікс, що складається з двох частин, перша з яких стоїть перед коренем, а друга – після нього; г) афікс, що складається з кількох частин і розриває корінь у кількох місцях.

14. *Встановити відповідність між терміном та його визначенням:*

1) інфікс; 2) корінь; 3) постфікс; 4) флексія;

а) змінний афікс, який служить для зв'язку слів у словосполученні або реченні; б) афікс, який стоїть всередині кореня; в) афікс, який стоїть після закінчення; г) спільна частина споріднених слів.

15. *Граматичне значення – це сукупність:* а) однотипних частковокатегоріальних значень; б) різнотипних частковокатегоріальних значень; в) два перші варіанти є правильними; г) однотипних та різнотипних частковокатегоріальних значень.

16. *Граматична категорія – це сукупність:* а) однотипних та різнотипних частковокатегоріальних значень; б) однотипних частковокатегоріальних значень; в) різнотипних частковокатегоріальних значень; г) жодної правильної відповіді.

17. *Граматична форма – це єдність:* а) граматичного і лексичного значень слова; б) граматичного значення і засобу його вираження; в) різнотипних частковокатегоріальних значень; г) однотипних частковокатегоріальних значень.

18. *У якому варіанті правильно названі аналітичні засоби вираження граматичних значень:* а) допоміжні слова, інтонація, порядок слів; б) допоміжні слова, наголос, порядок слів; в) порядок слів, афіксація, інтонація; г) допоміжні слова, порядок слів, афіксація.

19. *У якому варіанті правильно названі синтетичні засоби вираження граматичних значень:* а) афіксація, інтонація, суплетивізм, наголос; б) внутрішня флексія, суплетивізм, редуплікація, порядок слів; в) афіксація, внутрішня флексія, суплетивізм, редуплікація, наголос; г) афіксація, суплетивізм, редуплікація, допоміжні слова.

20. *Суплетивізм – це вираження граматичних значень за допомогою:* а) афіксів; б) зміни наголосу; в) зміни основ; г) подвоєння основ.

21. *Редуплікація – це вираження граматичного значення за допомогою:* а) префіксів; б) суфіксів; в) подвоєння основ; г) зміни основ слів.

22. *Вираження граматичного значення за допомогою суфіксів, префіксів, закінчень називається:* а) суплетивізм; б) редуплікація; в) афіксація; г) внутрішня флексія.

23. *Вказати помилкове твердження:* а) розрізняють синтетичні й аналітичні засоби вираження граматичних значень; б) граматична форма слова – це єдність граматичного значення і засобів його вираження; в) граматичне значення – це сукупність різнотипних частковокатегоріальних значень; г) одним із синтетичних засобів вираження граматичного значення є інтонація.

24. *Встановити відповідність між термінами та їх значеннями:*

- 1) суплетивізм; 2) редуплікація; 3) модальне значення;
4) дериваційне граматичне значення;

а) вираження граматичного значення за допомогою зміни основ;
б) вираження граматичних значень шляхом повного чи часткового повторення основ; в) незмінне, постійне, значення слова, що дає йому певну граматичну класифікацію; г) відношення людини до висловленої думки й до навколишньої дійсності.

25. *Співвіднести іноземні мовознавчі терміни з їх українськими відповідниками:* 1) реляційний; 2) дериваційний; 3) редуплікація;
4) структура;

а) словотвірний; б) словозмінний; в) будова; г) повторення.

Тема 9. Морфологічна система мови. Повнозначні та службові частини мови

1. *За семантичним критерієм слова групуються у частини мови за:* а) наявністю спільного загального граматичного значення; б) особливостями словозміни; в) наявністю спільних синтаксичних функцій; г) наявністю однакових словотвірних моделей та інвентарем словотвірних засобів.

2. *Морфологічний критерій поділу слів за частинами мови полягає в:* а) наявності однакового загального граматичного значення; б) спільності синтаксичних функцій; в) наявності спільних форм словозміни; г) спільності словотвірних засобів.

3. *Суть словотвірного критерію поділу слів на частини мови:* а) спільність загального граматичного значення; б) наявність спільного інвентаря словотвірних засобів; в) спільність синтаксичних функцій; г) однакові форми словозміни.

4. *Синтаксичний критерій поділу слів за частинами мови полягає в:* а) особливості словозміни; б) наявності спільного загального граматичного значення; в) спільності словотвірних моделей та словотвірних засобів; г) спільності синтаксичних функцій у реченні.

5. *Перехід слів у іменники називається:* а) ад'єктивація; б) адвербіалізація; в) субстантивація; г) партикуляція.

6. *Які граматичні категорії властиві іменнику:* а) категорія роду; б) категорія числа; в) категорії роду, числа, відмінка; г) категорії роду, числа, відмінка, відміни?

7. *Іменники поділяються за відмінами:* а) першою; б) першою і другою; в) першою, другою і третьою; г) першою, другою, третьою і четвертою.

8. *Перехід слів у прикметники називається:* а) ад'єктивація; б) субстантивація; в) нумералізація; г) препозиціоналізація.

9. *Граматичні значення прикметника залежать від:* а) дієслова; б) прикметника; в) іменника; г) прислівника.

10. *Перехід слів у числівники називається:* а) адвербіалізація; б) партикуляція; в) нумералізація; г) інтер'єктивація.

11. *Числівники поділяють за розрядами на:* а) кількісні; б) порядкові; в) кількісні та порядкові; г) складні та прості.

12. *Числівники поділяють за будовою на:* а) прості; б) складні; в) складені; г) прості; складні; складені.

13. *Перехід слів у прислівники називається:* а) субстантивація; б) прономіналізація; в) партикуляція; г) адвербіалізація.

14. *Які розряди прислівників за значенням:* а) означальні та обставинні; б) означальні; в) якісно-означальні, кількісно-означальні, способу дії; г) місця, часу, причини, мети?

15. *Які розряди займенників за значенням:* а) особові, присвійні, зворотний, вказівні; б) означальні, питальні, відносні; в) неозначені, заперечні; г) особові, присвійні, зворотний, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні?

16. *Назвати основні граматичні категорії дієслів:* а) число, особа, рід; б) вид, спосіб; в) час, число, особа, рід, вид, спосіб; г) час, число, особа, вид, спосіб.

17. *Коли в дієслів можна визначити рід:* а) в дійсному способі, теперішньому часі; б) в дійсному способі, минулому часі; в) в умовному способі; г) в дійсному способі, минулому часі та в умовному способі?

18. *Які форми має дієслово:* а) неозначену форму (інфінітив); б) особові форми; в) дієприкметник та дієприслівник; г) безособову на -но/-то?

19. *Що лежить в основі поділу частин мови на самотійні та службові:* а) наявність загального лексичного значення; б) здатність самотійно виконувати функцію члена речення; в) можливість відповідати на питання; г) усі названі ознаки?

20. *Які частини мови відносять до службових:* а) прийменник, частка, сполучник; б) прийменник, сполучник; в) прийменник, частка, сполучник, вигук; г) частка, сполучник, вигук?

21. *Які частини мови є граматично змінними:* а) іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово; б) іменник, прикметник, числівник, займенник; в) іменник, дієслово; г) іменник, прикметник, займенник, дієслово?

Тема 10. Синтаксична система мови.

1. *Словосполучення – це:* а) два або більше слів, поєднаних за змістом і граматичною залежністю; б) два або більше самостійних слів, поєднаних за змістом так, що одне слово головне, а інші залежні; в) два або більше самостійних слів, поєднаних за змістом як рівноправні; г) два або більше самостійних слів, поєднаних за змістом і граматичною залежністю.

2. *Узгодження – це тип підрядного зв'язку, при якому:* а) залежне слово стоїть у тій самій формі, що й головне; б) головне слово вимагає від залежного певної форми; в) залежне слово є незмінним; г) перший із двох іменників виконує функцію означення.

3. *Керуванням називається тип підрядного зв'язку, який полягає в тому, що:* а) залежне слово має ту саму форму, що й головне; б) залежне слово є незмінним і поєднується з головним за змістом; в) перший із двох іменників у словосполученні виконує роль означення; г) головне слово потребує від залежного певної форми.

4. *Прилягання – це такий вид підрядного зв'язку між словами у словосполученні, коли:* а) залежне слово є незмінним; б) залежне слово узгоджується з головним у всіх формах; в) поєднуються підмет і присудок; г) поєднуються два іменники, перший із яких виконує функцію означення.

5. *Координація – це:* а) зв'язок між підметом і присудком; б) поєднання двох іменників, перший із яких виконує роль означення; в) поєднання слів-коренів, оформлене службовими елементами; г) тип зв'язку, при якому граматичні значення стрижневого слова повторюються в залежному.

6. *Назвіть типи речень за метою висловлювання думки:* а) розповідні, питальні, спонукальні; б) розповідні, питальні, окличні; в) розповідні, спонукальні, окличні; г) питальні, спонукальні, окличні.

7. *За емоційним забарвленням речення поділяють на:* а) розповідні й окличні; б) окличні й неокличні; в) питальні й окличні; г) спонукальні й окличні.

8. *За будовою речення поділяють на:* а) прості і ускладнені; б) ускладнені й неускладнені; в) неускладнені та складні; г) прості та складні.

9. *За наявністю чи відсутністю головних членів розрізняють речення:* а) прості та складні; б) ускладнені та неускладнені; в) односкладні та двоскладні; г) поширені й непоширені.

10. *За наявністю чи відсутністю другорядних членів розрізняють речення:* а) поширені й непоширені; б) повні й неповні; в) односкладні та двоскладні; г) ускладнені й неускладнені.

11. *За наявністю всіх членів речення, потрібних для розуміння думки, виділяють речення:* а) прості та складні; б) поширені й непоширені; в) повні та неповні; г) ускладнені й неускладнені.

12. *Граматичне членування речення – це виділення в ньому:* а) головних членів речення; б) другорядних членів речення; в) головних і другорядних членів речення; г) відомого та невідомого.

13. *Яке твердження є неправильним:* а) розрізняють граматичне й актуальне членування речення; б) речення може складатися з одного слова; в) існують різні погляди мовознавців на словосполучення; г) односкладні речення є неповними.

14. *Яке твердження є помилковим:* а) при приляганні залежне слово є незмінним; б) граматичне членування речення передбачає виділення в ньому теми і реми; в) предикативність – це загальна граматична категорія, значення якої полягає у вираженні відношення змісту речення до дійсності; г) валентність – це здатність слів сполучатися між собою.

15. *Співвіднести терміни з їх значеннями:* 1) поширене речення; 2) непоширене речення; 3) ускладнене речення; 4) односкладне речення; 5) двоскладне речення;

а) речення, що складається тільки з граматичної основи; б) речення, у якому є і підмет, і присудок; в) речення, у якому є або тільки підмет, або тільки присудок; г) речення, до складу якого крім граматичної основи входить хоча б один другорядний член.

16. *Співвіднести терміни з їх значеннями:*

1) повне речення; 2) просте речення; 3) складне речення; 4) двоскладне речення; 5) поширене речення;

а) речення, до складу якого входить тільки одна граматична основа; б) речення, що складається з двох чи більше граматичних основ; в) речення, у якому граматична основа представлена підметом і присудком; г) речення, у якому є всі члени, потрібні для розуміння думки.

Тема 11. Природа мови, її походження та розвиток

1. *Яке твердження є неточним:* а) мова – це явище тільки соціальне; б) мова – це явище соціальне та природне; в) мовлення – індивідуальне, конкретне, динамічне; г) мислення – це відображення мозком людини явищ навколишньої дійсності?

2. *Які основні біологічні гіпотези походження мови:* а) звуконаслідувальна; б) вигукова; в) звукосимволічна; г) звуконаслідувальна, вигукова?

3. *Які основні соціальні гіпотези походження мови:* а) гіпотеза соціального договору, гіпотеза трудових вигуків; б) соціально-економічна гіпотеза; в) біблійна гіпотеза; г) усі названі?

4. *Теорія моногенезу полягає в тому, що:* а) всі мови світу походять від однієї мови; б) всі мови світу походять від кількох мов; в) всі мови світу виникли в одному місці; г) всі мови світу виникли в кількох місцях.

5. *Теорія полігенезу полягає в тому, що:* а) всі мови світу походять від однієї мови; б) всі мови світу походять від кількох мов; в) всі мови світу виникли в одному місці; г) всі мови світу виникли в кількох місцях.

6. *Мовною інтеграцією називають:* а) виникнення з декількох мов чи діалектів однієї мови; б) виникнення з однієї мови двох або кількох мов; в) явище двомовності; г) створення штучних мов.

7. *Мовною диференціацією називають:* а) виникнення з декількох мов чи діалектів однієї мови; б) виникнення з однієї мови двох або кількох мов; в) явище двомовності; г) створення штучних мов.

14. *Назвати основні види мов у різні історичні епохи:* а) мова племені; б) мова народності; в) національна мова; г) усі названі.

15. *Літературна мова – це:* а) мова племені; б) мова діалекту; в) мова народності; г) унормована, стандартна, правильна мова.

16. *Основні ознаки літературної мови:* а) унормованість; б) усна і писемна форми; в) розвинені функціональні стилі; г) усі названі.

Тема 12. Письмо. Різновиди письма в історичному аспекті.

1. У якому варіанті у правильній послідовності наведені етапи розвитку письма: а) предметне, піктографічне, ідеографічне, силабічне, звукове; б) піктографічне, ідеографічне, предметне, звукове, силабічне; в) предметне, ідеографічне, силабічне, піктографічне, звукове; г) піктографічне, ідеографічне, силабічне, предметне, звукове.

2. Суть предметного письма полягає в передачі інформації за допомогою: а) малюнків; б) ієрогліфів; в) піктограм; г) предметів.

3. Піктографічне письмо – це передача інформації за допомогою: а) предметів; б) малюнків; в) ідеограм; г) букв.

4. При ідеографічному письмі інформацію передавали за допомогою: а) предметів; б) малюнків; в) піктограм; г) ідеограм.

5. Письмо, в якому один знак позначає цілий склад, називається: а) предметне; б) ідеографія; в) силабічне; г) звукове.

6. Алфавіт – це: а) сукупність усіх засобів письма; б) сукупність усіх букв мови; в) сукупність букв, розташованих у певному порядку; г) наука про співвідношення букв і звуків.

7. В українському алфавіті є: а) 30 букв; б) 32 букви; в) 33 букви; г) 38 букв.

8. Вказати варіант, у якому правильно вказані сім'ї алфавітів: а) латинська, слов'янська та індійська; б) слов'янська, арабська та індійська; в) латинська, арабська, слов'янська; г) латинська, слов'янська, арабська, індійська.

9. Суть фонетичного принципу орфографії: а) слова пишуть так, як вимовляють; б) однаково пишуть морфемами незалежно від їх вимови в тій чи тій позиції; в) слова пишуть так, як вони писалися колись; г) по-різному пишуть слова при їх різному значенні.

10. Морфологічний принцип правопису полягає в: а) написанні слів по-різному залежно від їх значення; б) написанні слів так, як вимовляють; в) написанні слова, що склалося історично; г) збереженні однакового написання морфем незалежно від їх звучання в різних позиціях.

11. Суть диференційного принципу: а) різне написання слів при їх відмінному значенні; б) немає відмінності між написанням слова та його звучанням; в) при різному написанні слова мають різне значення; г) написання слова склалося історично.

12. Суть історико-традиційного принципу орфографії: а) написання слова збігається з його звучанням; б) однакове написання

морфем незалежно від їх звучання в різних позиціях; в) слова пишуть так, як вони писалися колись, хоч таке написання не відповідає ні звучанню слова, ні його морфемній структурі; г) різне написання слів при їх відмінному значенні.

13. *В українському правописі переважають такі принципи:* а) фонетичний та історико-традиційний; б) морфологічний і диференційний; в) фонетичний та диференційний; г) фонетичний і морфологічний.

14. *У якій із мов домінує історико-традиційний принцип орфографії:* а) польська; б) англійська; в) українська; г) білоруська?

15. *У якій із мов домінує фонетичний принцип орфографії:* а) білоруська; б) українська; в) німецька; г) англійська?

16. *Яке твердження є помилковим:* а) у світі не існує ідеальних алфавітів; б) алфавіт – це система всіх засобів письма; в) в українському алфавіті налічується 33 букви; г) український правопис ґрунтується на фонетичному й морфологічному принципах?

17. *Яке твердження є помилковим:* а) правопис англійської мови ґрунтується на історико-традиційному принципі; б) суть піктографічного письма – передача інформації за допомогою малюнків; в) український алфавіт створений на основі латинського; г) алфавіт – це сукупність букв, розташованих у певному порядку.

18. *Яке твердження є помилковим:* а) провідним принципом українського правопису є диференційний; б) є чотири принципи орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний та диференційний; в) суть фонетичного принципу – слова пишемо так, як вимовляємо; г) правопис білоруської мови ґрунтується на фонетичному принципі?

19. *Визначити неправильне твердження:* а) залишки предметного, піктографічного та ідеографічного письма можна знайти і в наш час; б) в українському алфавіті 32 букви; в) силабічне письмо називають ще складовим; г) піктографія – це малюнкове письмо.

20. *Визначити неправильне твердження:* а) деякі слов'янські мови користуються буквами латинського алфавіту; б) термін «графіка» вживається у двох значеннях: на позначення системи засобів письма і як розділ мовознавства, що вивчає засоби письма, в) існує чотири сім'ї алфавітів; г) суть морфологічного принципу орфографії – слова пишемо так, як вимовляємо.

21. *Яке твердження є помилковим:* а) буквено-звукове письмо називають ще алфавітним; б) у силабічному письмі один знак позначає

цілий склад; в) ідеографічне письмо передує піктографічному; г) є букви, які не позначають жодного звука?

22. *Яке твердження є помилковим:* а) силабічне письмо передує буквено-звуковому; б) ідеографія порівняно з піктографією була кроком уперед у розвитку письма; в) алфавіти різних мов відрізняються кількістю букв; г) в українському алфавіті немає букв, які не позначають жодного звука?

23. *Графіка, якою користуються східні слов'яни, називається:* а) глаголиця; б) кирилиця; в) латиниця; г) грецька.

Тема 13. Мови світу

8. *До індоєвропейської мовної сім'ї слов'янської групи східної підгрупи належать такі мови:* а) українська, російська, білоруська; б) українська, російська, польська; в) українська, польська, білоруська; г) польська, російська, білоруська.

9. *До індоєвропейської мовної сім'ї слов'янської групи західної підгрупи належать такі мови:* а) польська, чеська, білоруська; б) українська, сербська, польська; в) чеська, словацька, болгарська; г) польська, чеська, словацька.

10. *До індоєвропейської мовної сім'ї слов'янської групи південної підгрупи належать такі мови:* а) болгарська, польська, македонська; б) болгарська, македонська, старослов'янська; в) чеська, болгарська, македонська; г) чеська, польська, болгарська.

11. *До індоєвропейської сім'ї германської групи належать такі мови:* а) німецька, французька; б) англійська, французька; в) англійська, німецька; г) французька, іспанська.

12. *До індоєвропейської сім'ї романської групи належать такі мови:* а) французька, іспанська, італійська; б) французька, англійська, португальська; в) іспанська, італійська, англійська; г) іспанська, французька, німецька.

13. *Визначити висловлювання, в якому допущена неточність:* а) білінгвізм – це двомовність; б) існує багато гіпотез про походження мови; в) моногенез – це виникнення багатьох мов на основі кількох; г) українська мова належить до східнослов'янських мов.

14. *У світі існує приблизно така кількість мов:* а) понад 1 тисяча; б) понад 3 тисячі; в) від 3 до 5 тисяч; г) понад 7 тисяч.

Тема 14. Методи наукових досліджень.

9. *Вкажіть, у чому полягає суть описового методу:* а) відкрити закони, за якими розвивалися споріднені мови; б) шляхом порівняння виявити спільні та відмінні риси споріднених або неспоріднених мов; в) виявити статистичні параметри мовних одиниць; г) повно описати мовні одиниці.

10. *Вкажіть, у чому полягає суть зіставного методу:* а) на підставі знання про окреме зробити висновок про загальне; б) шляхом порівняння виявити спільні та відмінні риси споріднених чи неспоріднених мов; в) здійснити інвентаризацію та систематизацію мовних одиниць; г) відкрити закони, за якими розвивалися споріднені мови.

11. *Індукція – це метод дослідження, використовуючи який:* а) на основі окремих фактів роблять загальний висновок; б) на підставі загальних положень роблять висновки про окремі факти; в) виявляють спільні та відмінні риси споріднених чи неспоріднених мов; г) подають повний опис мовних одиниць.

12. *Дедукція – це метод дослідження, використовуючи який:* а) на основі окремих фактів роблять загальний висновок; б) на підставі загальних положень роблять висновки про окремі факти; в) виявляють спільні та відмінні риси споріднених чи неспоріднених мов; г) подають повний опис мовних одиниць.

13. *Визначте неповне твердження:* а) славістика вивчає українську, російську та білоруську мови; б) мовознавство й літературознавство становлять комплексну науку – філологію; в) дедукція – це метод дослідження, згідно з яким на підставі загальних положень роблять висновки про окремі факти; г) мовознавство пов'язане як із суспільними, так і з природничими науками.

14. *Визначте неправильне твердження:* а) методи дослідження поділяють на загальнонаукові та спеціальні; б) у мовознавстві використовують загальнонаукові та спеціальні методи дослідження; в) у прикладній лінгвістиці використовують філологічні та математичні методи дослідження; г) переклад здійснюють за допомогою ШІ.

Тема 15. Студентські науково-дослідні роботи

1. *Яка основна функція наукового стилю:* а) комунікативна; б) інформативна; в) акумулятивна; г) пізнавальна?

2. *У якому варіанті правильно названо структуру наукового тексту:* а) анотація, вступ, дослідна частина, висновки; б) вступ,

дослідна частина, висновки; в) передмова, вступ, дослідна частина; г) вступ, дослідна частина, післямова.

3. *План наукового дослідження за структурою може бути:* а) простим та ускладненим; б) простим і складним; в) складним та ускладненим; г) складним і спрощеним.

4. *План наукового дослідження, що складається з називних речень, визначають як:* а) простий; б) складний; в) номінативний; г) питальний.

5. *План наукового дослідження, що складається з мікротем, називають:* а) простий; б) складний; в) питальний; г) тезовий.

6. *Коротко сформульовані основні положення доповіді, статті, дослідження називають:* а) анотацією; б) планом; в) тезами; г) конспектом.

7. *Які основні функції реферату:* а) інформаційна, імпресивна; б) інформаційна, пошукова; г) інформаційна, пізнавальна; г) пошукова, сигнальна?

8. *Стислий виклад основних положень наукового тексту самим автором називають:* а) тезами; б) рефератом; в) авторефератом; в) виступом.

9. *Тези, написані як первинний текст, називають:* а) комплексними; б) оригінальними; в) вторинними; г) текстовими.

10. *Конспект, який складається із цитат – дослівних думок авторів, називають:* а) плановим; б) вільним; в) текстуальним; г) комбінованим.

11. *Конспект, складений на одну тему з різних джерел, називають:* а) плановим; б) вільним; в) текстуальним; г) тематичним.

12. *Які функції анотації до наукового тексту:* а) комунікативна; б) пошукова; в) інформативна; г) естетична?

13. *У якому варіанті правильно вказані структурні ознаки наукового тексту:* а) організований довільно; б) чітко структурований; в) використовує терміни; г) поділений на параграфи?

14. *У якому варіанті у правильному порядку вказано всі структурні ознаки наукової (курсової) роботи:* а) вступ, основна частина, висновки, список літератури; б) вступ, основна частина, висновки; в) зміст, вступ, основна частина, висновки; г) титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список літератури.

5. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Здобувачі освіти повинні відвідувати лекції та семінарсько-практичні заняття за розкладом. У разі пропуску семінарсько-практичного заняття з поважних причин потрібно підготувати відповіді на питання плану і скласти тему викладачеві за графіком консультацій.

Здійснюючи поточний контроль, викладач дотримується таких норм оцінювання:

4 бали – здобувач освіти виявляє компетентність комплексно і творчо вирішувати завдання; вільно оперувати спеціальною термінологією; доречно ілюструвати відповідь самостійно дібраними прикладами; практично застосовувати отримані теоретичні знання для аналізу мовних одиниць; оформляти роботу за вимогами щодо структури, змісту та мовного вираження. Можливі 1–2 незначні неточності у викладі матеріалу, що не впливає на загальну оцінку роботи. Завдання за планами семінарсько-практичних занять і самостійної роботи потрібно виконати не менш як на 91–95%.

3 бали – здобувач освіти виявляє компетентність комплексно і творчо вирішувати завдання; вільно оперувати спеціальною термінологією; доречно ілюструвати відповідь самостійно дібраними прикладами; практично застосовувати отримані теоретичні знання для аналізу мовних одиниць; оформляти роботу за вимогами щодо структури, змісту та мовного вираження. Можливі 2–3 незначні неточності у викладі матеріалу, що не впливають на загальну оцінку роботи. Завдання за планами семінарсько-практичних занять і самостійної роботи потрібно виконати не менш як на 80–90%.

2 бали – здобувач освіти загалом виявляє компетентність вирішувати завдання; оперувати спеціальною термінологією; ілюструвати відповідь прикладами; практично застосовувати отримані теоретичні знання для аналізу мовних одиниць; оформляти роботу за вимогами щодо структури, змісту та мовного вираження. Можливі 4–5 неточностей у викладі матеріалу. Завдання за планами семінарсько-практичних занять і самостійної роботи потрібно виконати не менш як на 65–79 %.

1 бал – здобувач освіти виявляє компетентність вирішувати завдання лише з окремих питань; помиляється у визначенні термінів; текст відповіді викладає непослідовно і неповно; теоретичні знання невміло застосовує практично; у змісті роботи допускає серйозні помилки. Завдання за планами семінарсько-практичних занять і самостійної роботи виконано менше ніж на 50–64 %.

Політика дотримання академічної доброчесності. Здобувачі освіти повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); покликатися на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитись у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Відповідальність за порушення норм академічної доброчесності визначена «Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» (<https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>) та «Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки» (<https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Під час вивчення ОК «Вступ до фаху» здобувач освіти повинен виконати такі види робіт: вивчити лекційний матеріал, підготувати завдання, передбачені планами семінарсько-практичних занять і самостійного опрацювання, написати модульну контрольну роботу до початку заліково-екзаменаційної сесії. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позаавдиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється.

Докладніше про засади поточного та підсумкового оцінювання див.: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025>

Зарахування результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті.

Здобувачам освіти можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований *Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки* (див.: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024>).

Відповідно до встановленого порядку можуть бути визнані результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не більше 6 кредитів за навчальний рік), або окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені силабусом.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали

Здобувачі освіти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові бали до ОК «Вступ до фаху», якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю ОК. У цьому випадку здобувач освіти інформує НПП про свої здобутки. НПП має право самостійно визначити валідність заявлених здобувачем освіти здобутків та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

- 3 бали – за результативну роботу здобувача освіти у студентській проблемній групі, публікацію тез, підготовку матеріалів або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 5 балів – за публікацію статті/статей у збірнику студентських наукових праць, перемога в I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 10 балів – за публікацію статті/статей у збірнику наукових праць, що входить до категорії Б, або призове місце на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 15 балів – за перше місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади.

За умови надання здобувачами освіти документів (сертифікатів, свідоцтв тощо), що засвідчують отримані здобутки та відповідають тематиці, обсягу та результатам навчання, які збігаються з ПРН ОК

«Вступ до фаху» здобувачі мають право одноразово отримати додаткові бали до семестрового оцінювання:

- 10 балів при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, мінімальною тривалістю 3 тижні/обсягом один кредит (30 годин); або який складається мінімум з трьох модулів і завершується тестом/тестами із зазначенням набраних балів не нижче 80 % правильних відповідей;

- 5 балів при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, мінімальною тривалістю 3 тижні/обсягом один кредит (30 годин); складається мінімум з трьох модулів і завершується тестом/тестами із зазначенням набраних балів не менше 60 % правильних відповідей;

- 1 бал при наданні документа із зазначенням прізвища та імені здобувача освіти, без складання тесту, тривалістю від 1 до 3 годин. Одному здобувачеві може бути зараховано не більше як три таких сертифікати із сумарною кількістю – 3 бали.

Підтвердження подається здобувачем освіти викладачеві ОК не пізніше, ніж за 10 днів до завершення вивчення ОК. При цьому здобувач освіти у встановлені терміни подає заяву на ім'я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням *Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки* (див.: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024>).

Учасники освітнього процесу, які здобувають освіту з використанням елементів дуальної форми навчання, повинні чітко дотримуватися індивідуального плану відповідно до *Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти* (див.: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025>).

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО (див. *Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки*, пункт 5 «Врегулювання конфліктів у навчальному процесі» <https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/File/2020/11>).

6. Підсумковий контроль (екзамен)

Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf) і «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (<https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025>) оцінювання знань здобувачів освіти викладач здійснює під час поточного контролю за результатами виконання робіт, передбачених силабусом.

Підсумкова модульна оцінка з тих ОК, де передбачено екзамен як форму контролю, визначається в балах як сума поточного контролю та підсумкового модульного контролю.

Поточним контролем передбачено присутність на лекціях, відповіді на семінарсько-практичних заняттях, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ). Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практично-семінарських заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання індивідуального науково-дослідного завдання, контроль засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання здобувачем.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за змістовий модуль (ЗМ), становить 70, а на екзамені – 30 (30 балів за модульну контрольну роботу або за усну відповідь). Для допуску до складання екзамену здобувач має набрати протягом поточної роботи не менше 35 балів. Якщо він набирає менше балів, то не може бути допущеним до екзамену і повинен бути відрахований за академічну неуспішність. Якщо підсумковий бал поточного і модульного контролю становить не менше як 75 балів, за згодою здобувача набрані бали можуть бути зараховані як підсумкова оцінка з ОК.

Складання екзамену може бути обов'язковим у випадку, якщо це передбачено силабусом освітнього компонента, та здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого розкладу. У такому разі підсумковий модульний контроль не враховується, а результати екзамену оцінюються за шкалою від 0 до 30 балів. Здобувач освіти, який не погоджується з результатами підсумкового оцінювання, отриманими в день оголошення, має право звернутися з

апеляційною заявою на ім'я проректора з навчальної роботи та рекрутації. Будь-які конфліктні ситуації щодо оцінювання вирішують відповідно до «Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (<https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/File/2020/11>).

На екзамен винесено основні теоретичні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх для розв'язання практичних завдань, які здобувачі освіти виконують під час екзаменаційної (модульної) контрольної роботи.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Мовознавство як наука про людську мову. Різновиди мовознавчої науки.
2. Зв'язок мовознавства із суспільними і природничими науками.
3. Прикладна лінгвістика як розділ мовознавства.
4. Комп'ютерна лінгвістика – нова галузь мовознавства.
5. Інтернет-лінгвістика як компонента прикладної лінгвістики.
6. Переклад та його різновиди.
7. Функції мови.
8. Мова і мислення. Мова і мовлення.
9. Система мови і мовна структура. Одиниці мови.
10. Структурні рівні мови та розділи мовознавства, що їх вивчають.
11. Знакова теорія мови. Мовний знак. Семіотика як наука про знаки.
12. Фонетика – наука про звуки мови. Основні аспекти вивчення мовних звуків.
13. Мовний апарат. Робота мовних органів при творенні звуків.
14. Класифікація голосних звуків (фонем).
15. Класифікація приголосних звуків (фонем).
16. Лексична система мови. Лексикологія як наука. Різновиди лексикології.
17. Мовна картина світу.
18. Слово – основна одиниця мови. Ознаки та функції слова.
19. Значення слова. Семантична структура слова.
20. Типи лексичних значень. Переносні значення: метафоричне, метонімічне, функційне.
21. Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.

22. Фразеологічна система мови. Фразеологізми.
23. Граматика – вчення про граматичну будову мови. Одиниці граматичної системи мови.
24. Розділи граматики і науки, що їх вивчають.
25. Граматичне значення. Граматична форма. Граматична категорія.
26. Морфемна система мови. Морфеміка як наука про будову слова.
27. Морфема та її види. Кореневі й афіксальні морфеми.
28. Словотвір як розділ мовознавства. Твірна і похідна основи.
29. Словотвірні засоби. Способи словотворення.
30. Морфологічна система мови. Морфологія як розділ граматики.
31. Принципи виділення лексико-граматичних розрядів слів.
32. Повнозначні та службові частини мови.
33. Одиниці синтаксичної системи мови. Синтаксис – учення про речення і словосполучення.
34. Словосполучення. Синтаксичні зв'язки і синтаксичні відношення у словосполученні.
35. Речення, його ознаки. Головні та другорядні члени простого речення.
36. Складне речення та його різновиди.
37. Мова як явище біологічне, психічне та суспільне.
38. Біологічні гіпотези походження мови.
39. Соціальні гіпотези виникнення мови.
40. Функціонування мов у різні історичні епохи.
41. Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови.
42. Письмо та його функції.
43. Предметне протописьмо. Малюнкове письмо.
44. Ідеографічне (ієрогліфічне) письмо.
45. Фонографічне письмо.
46. Графіка як наука. Алфавіт.
47. Виникнення і розвиток слов'янської графіки.
48. Типологічна і генеалогічна класифікації мов світу.
49. Соціальна класифікація мов світу. Міжнародні мови.
50. Українська мова серед мов світу.

Зразок екзаменаційного білета

1. Мовознавство як наука про людську мову. Різновиди мовознавчої науки.

2. Повнозначні та службові частини мови.

3. Практичне завдання.

Кожен екзаменаційний білет складається з трьох завдань: два теоретичні питання, повна відповідь на які оцінюється так: максимально 8 балів за перше питання і 7 балів за друге питання. Практичне завдання передбачає розбір речення, а також розбір двох виділених у ньому слів (фонетичний, морфемний, морфологічний, лексичний), які оцінюються разом 15 балами (по 5 балів за кожен розбір). За відповідь на екзамені здобувач освіти може отримати максимально 30 балів, які додаються до балів за поточне оцінювання (максимально 70 балів – 60 балів за семінарсько-практичні заняття і самостійну роботу і 10 балів за ІНДЗ). Диференціація підсумкових балів наведена у таблиці.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	Непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

7. Підготовка індивідуальних науково-дослідних робіт, конспектів, планів, рефератів, тез

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

ІНДЗ здобувачі виконують для практичної реалізації здобутих компетентностей із освітнього компонента. Воно передбачає поглиблене опрацювання наукової літератури, підготовку тексту і презентації про українську мову або одну з міжнародних мов. Творче завдання студенти представляють у вигляді презентацій на підсумковому занятті в аудиторії (за умови очного навчання) або із залученням платформ відеозв'язку (за умови дистанційного навчання). Тривалість презентації – орієнтовно 10 хвилин.

Основні критерії оцінювання ІНДЗ: а) зміст матеріалу – належне опрацювання наукової літератури, рівень її аналізу, самостійно дібрані приклади або записи; б) оформлення і презентація результатів – грамотність викладу, дотримання мовностилістичних норм, цікаві приклади, використання аудіо- та відеозаписів, залучення програми Power Point та ін. Максимальна кількість балів за презентацію – 10 (7 балів – за зміст матеріалу, 3 бали – за оформлення і презентацію результатів).

Структура презентації

- 1) мова, до якої сім'я, групи та підгрупи належить, коли приблизно виникла, в яких країнах поширена, кількість носіїв;
- 2) фонетична система мови (кількість фонем, голосні та приголосні звуки, зразок звучання), графіка (різновид графіки, кількість букв);
- 3) граматична система (морфеми, частини мови – кількість, різновиди речень);
- 4) лексична система (словниковий склад загалом);
- 5) найдавніші та найвидатніші пам'ятки цієї мовою;
- 6) відомі діячі культури, які писали цією мовою, та їх основні твори.

Конспект

Конспект – це довідково-інформаційний документ – «лаконічний писаний виклад змісту першоджерела (книги, статті, лекції, промови, виступу тощо)» (Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: фахове і нефахове спілкування. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2010. С. 95).

Реквізити документа: дата складання, прізвище та ініціали автора виступу, заголовки, далі – подавати основний текст (для усного виступу); дату складання, бібліографічні відомості про джерело

(прізвище, ініціали автора, назва, місто, видавництво, рік, кількість сторінок), далі – подавати основний текст (для друкованої праці).

Текст конспекту пишуть у довільній формі. Якщо здобувач освіти конспектує лекцію, потрібно записати тему, план, рекомендовану літературу, основні положення, визначення, інший фактичний матеріал. Бажано залишати поля для коментарів, оцінок, перегуків із іншими працями тощо. Якщо наводять цитати із першоджерел, біля них потрібно вказати сторінку. У конспекті можна виділяти матеріал кольором, підкреслювати, ставити інші позначки (напр. *nota bene!* – зверни увагу; знаки оклику чи знаки питання).

Зразок 1.09. 2025 р.

Конспект лекції на тему:

«Предмет і завдання ОК «Вступ до фаху».

План

1. Вступ до фаху зі спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В 11.10 Прикладна лінгвістика.
2. Освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика».
3. Прикладна лінгвістика в контексті мовознавчих наук.
4. Комп'ютерна лінгвістика як галузь прикладної лінгвістики.
5. Переклад та його різновиди.

Література...

Філологія – це сукупність гуманітарних наук, які вивчають мову (мовознавство) та літературу (літературознавство) у зв'язку з історією та духовною культурою народу (!)...

План

План – це довідково-інформаційний документ, що «встановлює точний і чіткий перелік намічених заходів (робіт) для їхнього подальшого виконання» (Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: фахове і нефахове спілкування. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2010. С. 121).

За терміном виконання виділяють такі основні різновиди планів: річні, піврічні, квартальні, місячні, тижневі, щоденні.

Зміст плану оформлюють у вигляді тексту, а найчастіше – у вигляді таблиці, до якої входять такі частини: а) номер по порядку; б) зміст роботи; в) виконавці; г) термін виконання. Біля кожного з пунктів залишають місце для змін та відміток про виконання.

Індивідуальні плани робіт можуть підписувати їх укладачі, а *службові* – посадові особи, які відповідають за виконання.

Зразок

План роботи наукової групи на 2025–2026 н. р.

Назва групи: Міжкультурна комунікація: проблеми та перспективи

Наукові керівники: проф., доктор філологічних наук Данилюк Н.О., професор кафедри прикладної лінгвістики, проф. Рогач О.О., кандидат філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики, Тиводар А., аспірант кафедри прикладної лінгвістики.

Мета і завдання: ознайомити здобувачів освіти з основними принципами комунікації, з особливостями міжкультурної комунікації загалом і міжкультурної бізнес-комунікації зокрема та умовами її ефективності.

Календарний план роботи

№	Назва і вид роботи	Виконавці	Термін виконання
1.	Провести організаційну зустріч з узгодження тематики заходів.	Рогач О.О. Данилюк Н.О.	Вересень 2025
2.	Провести інтерактивну лекцію-презентацію про культуру й національні цінності США в контексті глобалізації та мультикультуризму.	Тонкін Ш.	Жовтень 2025
3.	Провести лекцію-презентацію про культуру Японії.	Тиводар А.	Листопад 2025
4.	Взяти участь у студентській науково-практичній конференції «Лінгвістичні горизонти ХХІ століття»	Тиводар А.	Листопад 2025

Наукові керівники групи проф. Рогач О. О.,

проф. Данилюк Н. О.

УЗГОДЖЕНО

Декан факультету іноземної філології _____ проф. І. П. Біскуп

Реферат

Реферат – це «стислий усний або письмовий виклад наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги і т. ін.; «доповідь на будь-яку тему, зроблена на основі критичного огляду

літератури та інших джерел» (Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: фахове і нефахове спілкування. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2010. С.146).

Реквізити реферату: на титульній сторінці подають: а) назву міністерства; б) назву установи; в) назву кафедри; г) назву теми реферату; ґ) прізвище, ім'я, групу виконавця; д) прізвище, ім'я, по батькові, посада наукового керівника; е) внизу – місце і рік написання.

Структура реферату: а) вступ; б) основна частина; в) висновки; г) список використаної літератури.

Зразок

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
**Реферат на тему: «Тематичний аналіз для дослідження дискурсу:
теоретичне підґрунтя та практичне застосування»**

Виконав:
Андрій Тиводар,
здобувач третього рівня освіти,
першого року навчання

Луцьк, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ТЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ ДИСКУРСУ.....	7
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ.....	10
ВИСНОВКИ.....	11
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	15

Тези

Тези – коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, статті, наукового дослідження.

Реквізити тез-наукового дослідження: а) прізвище, ім'я (по батькові або ініціали) автора; б) прізвище, ім'я (по батькові або ініціали) наукового керівника; в) назва; г) основний текст; ґ) список використаної літератури.

Тези, які здобувачі освіти готують до друку, потрібно оформити за вимогами видання. Зазвичай, обсяг матеріалу – 3–5 с. друкованого тексту.

Зразок

Крисюк Я. В. – здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології,

ВНУ імені Лесі Українки

Рогач О. О. – к. ф. н., професор кафедри прикладної лінгвістики
ВНУ імені Лесі Українки

Зіставний аналіз англійських, німецьких та голландських фразеологічних одиниць

Постановка проблеми. Фразеологічні одиниці як складова частина фразеологічної системи мови відображають колективний досвід народу, його історію, культуру та світогляд...

Мета дослідження полягає у проведенні зіставного аналізу англійських, німецьких та голландських фразеологічних одиниць, що походять від спільних когнітивних моделей, але містять етнічні чи історичні маркери. **Завдання** нашої роботи – виявити спільні та відмінні способи реалізації універсальних метафоричних моделей...

Результати дослідження. Унаслідок проведеного аналізу було встановлено, що низка екзистенційних понять та метафоричних моделей є універсальними для трьох мов, але реалізуються з різними культурними акцентами....

Висновки. Зіставний аналіз показав, що всі три мови успадкували універсальні когнітивні моделі, але їхня реалізація суттєво різниться. Дослідження підтвердило, що у фразеології відображено асиметрію влади та її оцінювання. З'ясовано, що мова народу, за допомогою якої оцінюють, насичується іронічними етнонімами, а мова «мішені» стереотипів може залишатися нейтральною або ж стилістично маркованою.

Список використаних джерел

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.
2. DW (Deutsche Welle). URL: <https://www.dw.com/en/germanys-longest-railway-strike-ever-what-you-need-to-know/a-68073841...>

8. Рекомендована література

Основна література Підручники і посібники

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство : навч. посіб. для студ. філол. спец. внз. Київ : АртЕк, 1997. 224 с URL:.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Biletskyi_AO/Pro_movu_i_movoznavstvo.pdf?PHPSESSID=3qij9q18gfocarjq1a193dcsj0
2. Біскуб І. П., Розвод Е. В. Основи прикладної лінгвістики: метод. рекомендації. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 28 с.
3. Волошин В. Г. Комп'ютерна лінгвістика: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2004. 382 с.
<https://library.kpi.kharkov.ua/vustavki/Lingv/29.pdf>
4. Глущик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери: навч. посібник. Київ: АСК, 2008. 400 с. <https://www.scribd.com/document/533443650>
5. Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту): підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 351 с.
6. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: фахове і нефахове спілкування. Донецьк ТОВ «ВКФ «БАО», 2010. 480 с.
7. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник. Донецьк: Юго-Восток, 2006. 188 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Karpilovska_Yevheniia/Vstup_do_prykladnoi_linhvistyky_Kompiuterna_linhvistyka/
8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник для студ. філол. спец. внз. 2-е вид. Київ: Академія, 2010. 368 с. URL: <https://www.academia.edu/7256135>
9. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Дніпро: ДГУ, 2018. 103 с. С. 46–56. URL: <https://philarchive.org/archive/SAR-126>
10. Швачко С. О., Кобякова І. К. Вступ до мовознавства (курс лекцій) : посібник. Вінниця: Нова Книга, 2006. 224 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/2510>
11. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2012. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001455 (дата звернення 25.08.2025).
12. Ющук І. П. Вступ до мовознавства : навч. посібник. Київ: Рута, 2000. 128 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=8821>

Збірники вправ, завдань і тестів

13. Жуйкова М. В. Лінгвістичні задачі: метод. посіб. до курсу «Вступ до мовознавства». Луцьк: Вежа, 2000. 36 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/18222>

14. Кійко Ю. Є. Агапій А.П., Мельник Ю. П. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/619/Praktikum>

15. Пена Л. Вступ до мовознавства: зб. тестів. Вид. 2-е, доп. Івано-Франківськ: Вид. Третяк І. Я., 2009. 79 с.

Словники

16. Горох – онлан-бібліотека українських словників. URL: <https://goroh.pp.ua/about>

17. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с. URL: https://archive.org/stream/terminy2001/terminy2001_djvu.txt

18. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: Твори, 2020. Х, 920 с. Словник_RD-Суч_лінгв_словник (1).pdf

19. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-Київ, 2006. 716 с.

<https://www.scribd.com/document/472643503/C%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-pdf>

20. Словник мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень») / уклад.: Н. О. Данилюк, Н. В. Іовхімчук, Н. П. Дарчук, Н. Г. Чейлитко, В. М. Сорокін; упоряд. Н. О. Данилюк. Частина 1 (А–М). Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 236 с.; Частина 2 (Н–Я). Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 120 с.

21. Словник української мови. У 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ: Наукова думка, 2010. URL: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0>; https://shron1.chtyvo.org.ua/Slovnyk_ukrainskoi_movy_U_20_tomakh/Tom_1_A-V.pdf?PHPSESSID=phdav7sp5nq3semrfs12osilq4

22. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський (голова), О. О. Тараненко (співголова). 2-є вид., зі змінами і доповн. Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 856 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051>

Додаткова

23. Біскуб І. Quo vadis? Прикладна лінгвістика у другій декаді ХХІ століття. *Лінгвістичні студії*. 2024. Вип. 47. С. 137–148. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.47.11>

24. Комп'ютерна лінгвістика: сучасне та майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 лютого 2012 р., Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ). Київ: КНЛУ, 2012. 52 с. <http://www.mova.info/zbirnyk.pdf>

25. Данилюк Н. Есперанто – успішний проект міжнародної планової мови: 130 років функціонування (Міжнародному року творця есперанто Людвіга Заменгофа присвячено). *Актуальні питання іноземної філології : наук. журнал* /

редкол. : Біскуп І. П. (гол. ред.) та ін. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 6. С. 45–52. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13752/1/A.%D0%A1hornii_2.pdf

26. Данилюк Н. Зміни у функціонуванні української мови в 2014–2024 роках. *Лінгвосфера учора, сьогодні, завтра*: матеріали Першої міжнародної наукової конференції пам'яті професора Костянтина Тищенка (10–12 жовтня 2024 року, м. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка). С. 255–259.

<https://drive.google.com/.../1U2E7I8aSyvc3YxIccHKX6KDYXdccG4bm/view>

27. Данилюк Н., Рогач О. Сучасні методи і методики мовознавчих досліджень. *Волинь філологічна. Текст і контекст*: зб. наук. пр. Вип. 29: Українська мова в сучасному науковому вимірі. Луцьк, 2020. С. 7–19. <https://volyntext.vnu.edu.ua/index.php/volyntext/article/view/887/861>.

28. Дарчук Н. «Золотий корпус» творів Лесі Українки. *Science and education. A new dimension*. 2020. VIII(69). Issue 234. С. 7–11. <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69>.

29. Мануляк М. С., Богайчук О. С. Типологія перекладу у світлі сучасної перекладацької традиції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022. № 55. С. 166–169. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v55/38.pdf>

30. Приклади оформлення посилань за ДСТУ 8302:2015 у списку використаних джерел. <https://www.grafiati.com/uk/info/dstu-8302-2015/examples/>

31. Степаненко О. К., Волошина В. В., Медвідь Н. С. Інтернет-лінгвістика як новий напрям у мовознавстві. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 4 (10). <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/4516/4540>.

32. Biskub I., Rohach O., Sherik D. The 30th anniversary of the Applied Linguistics Department of Lesya Ukrainka Volyn National University (Lutsk, Ukraine). *Research Trends in Modern Linguistics and Literature*. 2023. Vol. 6. P. 76–81. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-6696.2023.6.76.81>.

33. Danylyuk N., Rohach O. Multimodal characteristics of the national currency banknotes of Ukraine in the context of the national linguoculture: an applied aspect. *Науковий Вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2025. № 23. С. 37–43.

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.23.2025.6> http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2025/NV_2025_23/8.pdf

34. Danylyuk N., Rohach O. Socio-cultural changes in the functioning of the Ukrainian language in Ukraine in 2014–2024. *Slavia Meridionalis*. 2025. Vol. 25. <https://journals.ispan.edu.pl/index.php/sm/en/issue/view/169>.

Навчально-методичне видання

**ДАНИЛЮК Ніна Олексіївна
РОГАЧ Оксана Олексіївна**

ВСТУП ДО ФАХУ

*Методичні рекомендації для здобувачів освіти
зі спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В 11.10
Прикладна лінгвістика, ОПП «Прикладна лінгвістика.
Переклад і комп'ютерна лінгвістика»*

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Ум.-друк. арк. 3,9.
Наклад 100. Зам. 22.

Волинське обласне редакційно-видавниче підприємство «Надстир'я»
43016, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7. Тел. +38 067 33 41 306.

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.

Для нотаток

